

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Pošte hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno 9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 16. marca naslednje vojno poročilo: Na cirenaiškem bojišču

so bili sovražni oddelki, ki so jih podpirala oklopna vozila in topništvo, zavrženi z občutnimi izgubami

po naših izvidniških silah.

V živahnem spopadu v zraku nad El Avemom so italijanski lovci zabeležili nov uspeh proti številčno mnogo močnejšim letalskim silam in sestrelili štiri angleška letala, a učinkovito zadeli več drugih. Na svojem povratku je naš letalski oddelek z uspehom napadel sovražno kolono motornih vozil in kakih 10 izmed njih obstreljeval s strojnimi in zažgal. Eno naše letalo se ni vrnilo. V srednjem delu Sredozemlja so nemški lovci v ponovnih napadih uničili tri sovražna letala tipa Spitfire. Sovražnik je izvršil letalsko-pomorski napad na bombardiranje mesta Rodi. Noben vojaški cilj ni bil zadet. Nekatera poslopja, med njimi tudi pravoslavna katedrala, so bila laže poškodovana. Sedem civilistov je bilo ubito in deset ranjeno.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 16. t. m. poročilo, iz katerega povzemamo:

Na polotoku Kerču je ponovil sovražnik tudi včeraj svoje napade, ki so jih podpirali množični oklopni vozovi.

Napadi so se razbili ob močni obrambi nemško-rumunskih čet.

Sovjetske čete so imele velike izgube in so izgubile 48 oklopnih voz. Tako je bilo v zadnjih treh dneh v tem odseku fronte uničeno 136 sovražniških oklopnih voz. Na drugih mestih fronte so bili sovražniški napadi v hudih snežnih viharjih odbiti po trdih bojih. Ob murmanski obali je bila zažgana večja prevozna ladja ter so bile uspešno bombardirane pristaniške in železniške naprave v Murmansku.

Iz Tokia poročajo, da

na Javi skoro ni več nasprotnih čet.

Japonci so zasedli nova otočja, ki naj služijo kot oporišča za napade na Avstralijo. Na Filipinskem otočju zadnje dni ni bilo pomembnejših vojnih dogodkov. V Birmi so še angleške čete po izpraznitvi Ranguna umaknile v gorati svet severno in severovzhodno od Ranguna in se zbirajo v bližini železniške proge, ki drži iz Ranguna v severni smeri proti Mandalaju. V Tungou so se Angleži združili s Kitajci. Praviijo, da bo v Birmi v kratkem prišlo do odločilne bitke, ki bo huda, ker bodo Angleži skušali zadrževati pot proti Indiji.

Iz Madrida poročajo, da je odpotoval angleški minister Stafford Cripps v Indijo, kjer naj bi Indijcem obljubil menda enakopravnost Indije z Anglijo v obliki dominiona. Španski list »Madrid« piše,

da je uspeh Crippsa v Indiji malo verjeten,

češ da Anglija mnogo obljublja, ker se Japonci bližajo. Razglas indijskega voditelja Booseja na indijske narode, izvaja »Madrid«, ni dobro znamenje za Anglijo. Če pa bodo Indijci Crippsove predloge le sprejeli, bo to japonski uspeh, ker so Japonci prisilili Angleže k popuščanju nasproti Indiji. Seveda je glavni namen Crippsovega potovanja v Indijo, da bi Indijce pridobil za odločnejšo sodelovanje v boju proti Japoncem.

Iz Tokia poročajo: Zastopnik japonske vlade je izjavil, da bo Avstralija deležna enake usode

Ekscelenca Visoki komisar je sprejel sreske komisarje

Te dni je sprejel Visoki komisar Ekscelenca Grazioli v vladni palači sreske komisarje in jim dal obširno poročilo o zadevah Ljubljanske pokrajine. Razen sreskih komisarjev so bili navzočni tudi viceprefekt David, zastopnik ministrstva za kmetijstvo dr. Moseri, polkovnik Strada, delegat pri Prevodu, predsednik pokrajinske pomožne sekcije in razni drugi funkcionarji Visokega komisariata.

Visoki komisar se je v svojem govoru dotaknil vseh vprašanj, ki se tičejo življenja v naši pokrajini in se je zlasti dalje časa pomudil pri vprašanju prehrane. Glede izdajanja živilskih nakaznic in nadzorstva nad njim je poudarjal potrebo še večje pozornosti in pazljivosti, da se ohrani red v potrošnji in pri cenah.

Razpravljal je tudi o delovanju občinskih uprav, anagrafičnih uradov, o izdajanju oseb-

nih izkaznic in je pojasnil nekatere ukrepe, ki se tičejo župana in občinskega sveta. Razen tega je dal navodila glede delovanja občinskih podpornih zavodov, ki morajo biti podvrženi budni pažnji predsednika pokrajinskega urada in sreskih načelnikov.

Obravnaval se je tudi program javnih del, ki zanima zlasti manjša središča, posebno glede na vodna in cestna dela in na šolska poslopja. Takisto je bil v razpravi obširen načrt za izboljšave, ki so v teku, ker je nesporna potreba, da se vsa razpoložljiva zemljišča obdelajo, kolikor se le dá, da bodo lahko dala znaten donos. Na koncu je Visoki komisar opozoril sreske komisarje na zdravstveno službo v pokrajinskih središčih.

O raznih drugih vprašanjih so poročali navzočni tovariši in so tem poročilom sledile razprave.

Pri reji kuncev ne smeš biti malomaren polovičar

Umni rejec ima od kunčjega mesa in kožic lepe dohodke

Polovičarstvo se povsod maščuje, pri gospodarskem udejstvovanju pa še prav posebno. To velja tudi za naše rejce malih živali, predvsem za novince. Zdad, ko postaja reja malih živali in vse, kar je z njo v zvezi, samostojna stroka, je še tem bolj pomembno, da se razvija njen strokovni tisk. Naši mali gospodarji imajo v svojem glasilu »Malem gospodarju« stalno dobro šolo.

Zdad je treba misliti na plemenjenje kuncev. Rejci, ki imajo dovolj krme, so že prejšnji mesec poskrbeli za plemenjenje živali. Strokovnjak jih opozarja, naj bi plemenske živali ne bile mlajše kakor osem mesecev, kajti če plemenijo mlajše živali, jim navadno zaostanejo v rasti. Tudi bi naj ne plemenili živali, ko menjavajo dlako. Plemenili bi naj le nesorodne živali iste pasme.

»Mali gospodar« stalno deluje na tem, da bi bolje izkoriščali tudi kunčje kože. V zadnji številki piše Fran Skobl, da je vsaka kunčja koža za nekaj uporabna, a jih zelo mnogo ostane neizkoriščeno, zaradi česar trpi narodno gospodarstvo znatno škodo. Mnogi rejci še ne znajo pravilno ceniti kunčje kože. Nekateri jih zmetujejo in zakopavajo, namesto da bi jih sušili in prodajali ali pa sami rabili doma. Obrtno in industrijsko delovnost pri nas bi bilo še treba v tem pogledu urediti. Obrt in industrija se radi opri-

kakor Nizozemska Vzhodna Indija. Nadalje je omenil.

da je dobil avstralski minister za vojsko nalog, naj napade japonske oborožene sile, vendar ni znano, od koga je ta nalog izšel in kje naj bi se to zgodilo. Iz besed zastopnika japonske vlade je razvidno, da bo kmalu sledil japonski napad na Avstralijo.

meta vsega, kar jim nudi dobiček. Ko že zbirajo razne odpadke in ostanke za industrijsko ali obrtno predelavo, zakaj niso še uredili zbiranje kunčjih kož? Res krznarji kupujejo lepše kunčje kože, navadno samo zimske, a po drugih kožah ni nobenega povpraševanja. V tem pogledu bi bilo treba pri nas storiti še marsikaj. Drugod znajo mnogo bolj ceniti tudi nezimske kunčje kože in dlako. Izkoriščajo vse kože, ne le zimskih, kajti uporabljajo jih tudi za usnje, ne le za krzno. Kunčje kože so porabne za razne namene. Iz usnja različne kakovosti in debeline izdelujejo čevlje ali rokavice in razne druge izdelke, pri katerih je potrebno usnje. Uporabljive so za pomivanje oken, za izdelovanje kleja in druge reči. Ni treba še posebej omenjati, kako dobro znajo uporabiti krznarji primerne kože. Posebno pomembna sirovina je kunčja dlaka: uporabljajo jo za izdelavo fine klobučevine. Morde ne veste, da so znani izvrstni klobuki znamke »Borsalino« iz kunčje dlake. Klobukov te znamke izdelajo na leto približno 7.5 milijona. Ena sama tvornica klobukov porabi na dan dlake 35.000 kunčjih kož. Za izdelavo enega klobuka je potrebna dlaka najmanj petih kož. Tvornica mora uvažati sirovino, medtem ko rejci zmetujejo dragocene kože in dlako.

Zanimalo vas bo tudi, da se v Italiji že peča posebna industrija s striženjem kunčjih dlak in na leto pripravi okrog pol milijona fine dlake za izdelovanje klobukov. Za izdelovanje posebno finih klobukov mešajo med kunčjo dlako še dlako zajcev.

Že iz tega je dovolj jasno razvidno, kako potrebno bi bilo, da bi tudi pri nas začeli čim umneje izkoriščati vse, kar daje prireja

kuncev in kako potrebno nalogo opravlja »Mali gospodar«. Zadnja številka ima še mnogo zanimivega gradiva.

Nekateri skušajo spekulirati tudi s plemenskimi kuncji. Pogosto so prizadeti rejci, ki kupujejo plemenske živali, pa tudi oni, ki jih prodajajo. Da bi bile preprečene sleherne spekulacije in da bi rejci lahko prodajali živali po primernih cenah, je Zveza društev »Mali gospodar« določila naslednji cenik plemenskih kuncev, objavljen v 3. številki »Malega gospodarja«:

Volnarji, in sicer angorci, od dveh mesecev do pol leta stari, skoteni od 1. I. do 30. VI., so po 25 lir (za vsak mesec), od sedmih do 12 mesecev je določeno po 20 lir, od 13 mesecev pa po 15 lir (za vsak mesec). Kuncji, skoteni od 1. VII. do 31. XII., od dveh do šestih mesecev so po 20 lir za vsak mesec, od petih do 12 mesecev starosti 15 lir, od 13 mesecev starosti pa 10 lir.

Kuncji težke pasme, orjaki in ovnači, skoteni od 1. I. do 30. VI., od dveh do šestih mesecev starosti so po 23 lir (za vsak mesec), od sedmih do 12 mesecev je predpisano po 18 lir, od 12 mesecev starosti pa 15 lir. Skoteni od 1. VII. do 31. XII., od dveh do šestih mesecev starosti so po 15 lir za vsak mesec, od sedmih do 12 mesecev starosti je določeno 12 lir, za vsak nadaljnji mesec od 12 mesecev pa 10 lir.

Kuncji poltežke (činčila, dunajski, havana, srebrezi) in lahke pasme (hermelini), skoteni od 1. I. do 30. VI., v starosti od dveh do šestih mesecev (za vsak mesec) so po 20 lir, za vsak mesec od sedmih do 12 mesecev starosti je določeno po 15 lir, za vsak nadaljnji mesec od 13 mesecev starosti pa 12 lir. Skoteni od 1. VII. do 31. XII., od dveh do šestih mesecev starosti so po 12 lir (za vsak mesec), za vsak nadaljnji mesec starosti od sedmih do 12 mesecev po 10 lir in za vsak nadaljnji mesec od 13 mesecev starosti po 8 lir.

Miha in modni časopisi

Miha, o katerem so govorili vaščani, da se mu kolesa v glavi ne vrte v redu, je dobil nekoč v roke modni list, v katerem je bilo naslikano nešteto lepih deklet, a pod vsako sliko je bila naznačena cena.

»Aha, to so neveste, ki se lahko kupijo,« si je mislil Miha, ki je že dolgo časa hrepenel po zakonskem stanu, prav za prav bolj po lepem dekletu, ne glede na zakonski stan.

Pa si je Miha, siromak, počasi prihranil toliko denarja, da je zadoščalo za tisto najlepše bitje, ki si ga je izbral v modnem listu in ki je bilo tako rekoč bolj malo oblečeno. Po razsežnem pouku, ki so mu postregli z njim prijazni prijatelji, je napisal pismo in si naročil nevesto.

Čakal je in čakal, dokler ni prejel lepega dne ličen zaboj, iz katerega je izvlekel svilen žensko perilo.

Strašno se je razjezil Miha in je pisal tvrdki: »Saj vem, tisto lepo dekle ste si sami pridržali, meni ste pa poslali le njeno obleko, da bi si mislil, da je dekle med potjo ušlo...«

Neskončno čakanje

Ona bere in vzdihne.

»Zakaj pa vzdihuješ?« vpraša ona.

»Tu berem, da je moral fant sedem let čakati na svojo izvoljenko,« odgovori ona.

»No, in kaj potem?«

»Ali ni to obupno?« si začudi ona.

»Ti se temu čudiš, mojega čakanja pa ne vidiš.«

»Tvojega čakanja? Tebi vendar ni treba nikoli čakati,« je huda ona.

»Kdo pravi, da ne! Ali si kdaj izračunala, koliko časa sem že moral čakati nate? Kar izračunaj, kako dolgo moram vsak dan čakati, da se oblečeš, da si prav natakneš klobuk na glavo, da najdeš rokavice. To so bila najmanj štiri leta čakanja. Prišteti je pa treba še štiri leta, ki sem jih moral prečakati, ker si morala pred odhodom z doma v naglici še kaj naročiti služinčadi, in še enkrat pet let, ki sem jih preстал v čakanju kraj tebe, ker si bila srečala stare znanke.«

Mali in veliki gospodar

Zdaj je najboljši čas za zatiranje sadnih škodljivcev

Zdaj je zadnji čas za zatiranje sadnih zajedalcev. Posebno pozornost je treba posvetiti krvavi in listni ušici, zavijaču, jabolčnemu cvetožeru, bolhačem, moljem. Vsi ti se po večini uničijo, če se drevice temeljito osnaži in debela namažejo s 15 odstotno do 20 odstotno raztopino arborina, vrhovi pa obrizgajo z 10 odstotno raztopino arborina. Mazanje in škropljenje se morata izvršiti, preden se začneja brstje napejati.

Predvsem je paziti na cvetožera, ki napravi vsako pomlad na cvetju jablan veliko škodo. Paziti je tudi na ose in sršene. Z vsako babico, ki se pomladi ugonobi, se uniči celo gnezdo. Tudi voluhar napravi pomladi mnogo škode, zato ga je treba zatirati. V tem času jih je najlažje loviti ali pa zastrupljati.

Voluhar živi v zemlji, kjer si napravi ozke rove. Rovi so včasih prav pri vrhu, včasih pa globoko v zemlji. Ker živi voluhar zmerom v zemlji, ima le malo sovražnikov, ki bi ga zalezovali. Edino podlasica mu je nevaren sovražnik, zato navadno tam, kjer je podlasica, ni voluharjev.

Da ne bi svinje grizle lesu. Če svinje glodajo les, je navadno vzrok pomanjkanje rudniških snovi v hrani in enostransko hranjenje s tekočo hrano. Pri hranjenju s pomijami ostaja želodec zmerom prazen, ker tekočina hitro zapuša želodec. Svinje se ob taki hrani ne čutijo dovolj site in zato stalno iščejo hrano. Zato hranite svinje razen s pomijami tudi z nekoliko gostejšo hrano, kateri dodajate dnevno po tri žlice klajnega apna. Namesto klajnega apna lahko dajete posušene drobno zmlete jajčne lupine v isti količini. Včasih se dogaja, da tudi glistavi prasci glodajo korita. Ker glistavost ni nič redkega pri svinjah, jim je dobro dajati sredstva proti glistam. Sam česen navadno ne zadošča. V lekarni dobite na recept učinkovito sredstvo, ki gotovo prežene črevesne zajedalce.

Najnavadnejša past za voluharje so klešče, pa tudi kovinske cevi, ki se na obeh koncih naznotraj odpirajo, na zunan pa zapirajo. Voluhar lahko zleze v cev, ven pa ne more, ker se zaklopnica za njim zapre. Pasti se vtaknejo v voluharjev roj, ki se prej odkrije z lopato, odprtina pa se pokrije z rušo, da se zapre svetloba, ne pa tudi zrak. Pred uporabo je dobro pasti nadrgniti s prstjo, da se odstrani tuji duh, ki bi voluharja svaril.

Za zastrupljanje voluharjev in tudi miši se uporabljajo strihnin, arzenik in fosfor. Pri tem pa mora biti sadjar zelo previden, da se sam ne zastrupi. Za zastrupljanje voluharjev se dobi še poseben hud strup (ime-nuje se »Pasta zellio«). S to pasto se zastrupljajo korenje ali peteršiljeve korenine, ki se nato potaknejo po rovih. Najboljše je, če se korenje prereže čez pol, v notranjosti nekoliko izdolbe in votlina namaže s strupeno pasto. Korenjček nato spet vtakneš v zemljo.

Da je marc najprimernejši čas za gnojenje sadnemu drevju z gnojnico, smo že povedali zadnjič.

»Slovenski čebelar.« Prejeli smo 3. in 4. številko glasila Slovenskega čebelarstva društva. List prinaša obilno in pestro vsebino. Uvodni članek je posvečen važnemu vprašanju o izboljšanju čebelje paše. Naslednji članek govori o tem, od česa je odvisna množina zimske porabe živeža. Začetniki bodo z zanimanjem prebrali spis o nabavljanju čebel. Prav zanimiva sta članka »Dolenjsko čebelarstvo« in »Lastnosti pravega čebelarja«. V spisu »Razni načini čebelarjenja« je jako poučna Armbrusterjeva razprava o kranjskem čebelarstvu, posebno pa še o Janši in njegovem delu. »Kotiček za radovedneže« in »Drobir« prinašata mnogo praktičnega in poučnega gradiva. Zaradi varčevanja s papirjem in zaradi boljše izrabe prostora bo poslej izhajal list brez ovitka.

Življenje in sanje

Naša nova rubrika, ki bo gotovo naletela na številne zanimance

Z današnjo številko začenjamo novo rubriko pod naslovom »Življenje in sanje«, z namenom, da bi našim čitateljem razlagali pomen sanj, kar bo imelo tudi svojo zabavno stran. Ze davno je ugotovljeno, da imajo sanje gotovo zvezo z resničnostjo. Premnogokrat ga je že kdo zelo polomil, ker si je sanje napačno razložil. Ljudstvo, vsaj večina, v sanje slepo verjame in si na ta način večkrat škoduje. Smoter našega novega kotička je pravilno pojasnjevati pomen sanj.

Nekateri ljudje sanjajo mnogo, drugi malo, tretji pa sploh ne. To je odvisno od človeka samega. Vsakdo, ki želi pravilno raz-

lago sanj, naj piše na uredništvo »Domovine«, pa bo prejel odgovor v rubriki »Življenje in sanje«. Nič drugega ni treba, kakor natanko opisati pomembnejše sanje. Opisati je treba tudi, kakšen vtisk so sanje napravile na prizadetega. K temu je treba še dodati kratek življenjski opis in trenutni položaj. Vprašanja je poslati na naslov: »Domovina« (»Življenje in sanje«), Ljubljana, Puccinijeva 5. Javite pa samo pomembnejše sanje, ne vsake malenkosti. Pravico na odgovor ima vsak, ki pismu priloži po en kupon, ki bodo izhajali v vsaki številki »Domovine«. Zraven zapišite značko za odgovor.

Postrešček in njegova pipa

Gašper prispe v manjše mesto in ker mu je kovčeg pretežak in hotel predaleč, pokliče postreščka, ki čaka pred postajo. Postrešček vzdigne kovčeg, potem pa ga takoj spusti in reče: »Kaj ne gospod, da ga boste nesli nekaj trenutkov sami? Samo toliko, da spravim svojo pipo v red.«

Ker je Gašper sam strasten kadilec in ve iz izkušnje, kako si včasih človek zaželi kajenja, vzame kovčeg in ga nese. Postrešček koraka zraven njega in najprej iztrka pipo. Ta pa noče vleči, zato vzame nož in začne z njim strgati po njej. Ko je naposled vse v redu, opazi, da je tudi cev zamašena. Počasi privleče iz žepa kos žice in začne cev čistiti.

»Tako,« pravi, »zdaj bo vsaj vlekla!«

Ko jo hoče natlačiti, opazi, da nima nič

tobaka. Skoči torej v najbližjo trafiko, Gašper pa gre med tem s kovčegom naprej. Ko Gašper naposled pipo nažge in nekajkrat krepko potegne, prideta prav do hotela.

»No, vidite, gospod,« reče postrešček, »tako bi bila ta reč s kovčegom opravljena. Dvajset lir dobim.«

Gašper mu jih da, čeprav s precej kislim obrazom. Pa ga postrešček pogleda in reče: »A napitnina?«

POZNA GA

Gašper je privlekel od nekoč suknjič in ga skušal prodati Janezu. Ker je Janez okleval in se ni mogel odločiti za nakup, se je Gašper razjezil: »Prijatelj, jaz ne kradem časa, da bi te tako dolgo čakal.«

Janez: »Časa res ne kraješ, a zato si prav gotovo ta suknjič nekje sunil...«

Maurijeua:

Živa in mrtva

Roman

»Če bi ne bilo te tuje ladje sem, ga nikoli ne bi našli,« je oporekla Irena.

»Dobro sem vedel, da se bo nekega dne to zgodilo. Vse je bilo le vprašanje časa. Rebeka je morala zmagati. Dejstvo, da sem se srečal s teboj, ni moglo nič izpremeniti na tem. Rebeka je bila prepričana, da bo zmaga njena; bral sem to z njenega nasmeha, ko je umirala.«

»Rebeka je mrtva,« je dejala Irena. »Tega ne smeva pozabiti. Rebeka je mrtva. Ne more govoriti, ne more pričati zoper tebe.«

»Toda našli so njeno truplo,« je odvrnil Andrej. »Potapljač ga je videl. Leži na tleh kabine.«

»Vso reč morava nekako razjasniti. Morava si nekaj izmisliti. Trditi morava, da truplo, ki leži v kabini, ni Rebekino.«

»Tam so njene reči: obleka, čevlji, prstani, ki jih je imela na prstih. Nekaj bodo gotovo našli, kar bo pričalo, da je truplo Rebekino. Jutri zjutraj bodo skušali čoln dvigniti. Šel bom z njimi. Ob pol šestih uri zjutraj.«

»In kaj bodo napravili, ko bodo dvignili čoln?«

»Če je čoln nepoškodovan, bodo izpustili vodo, da bo odtekla iz kabine in jo bodo lahko pregledali.«

»Če bodo ugotovili, da je truplo Rebekino, morš pač reči, da si se pri oni drugi zmočil. Reči moraš, da je telo ženske, ki je pokopana v naši grobnici, pomota, strašna pomota. Ničesar ti ne morejo dokazati. Mislili bodo, da se je čoln prevrnil in se potopil, ko je bila Rebeka v kabini. Ali ne?«

»Ne vem, ne vem.«

Tedaj se je iz knjižnice oglašil telefon.

»Bil je komisar July,« je dejal Andrej, ko se je vrnil. »Pravi, da je pravkar govoril s pristaniškim nadzornikom in da bo šel jutri zjutraj s nami.«

»Čemu on?«

»On je član preiskovalne komisije za naš okraj in mora biti navzočen.«

»Kaj ti je rekel?«

»Vprašal me je, ali prav nič ne slutim, čigavo truplo naj bi ležalo v čolnu.«

»Kaj si mu dejal?«

»Rekel sem mu, da ne vem, da smo pač vsi mislili, da je bila Rebeka tiste usodne noči sama v čolnu.«

»Je kaj pripomnil na to?«

»Vprašal me je, ali se mi ne zdi mogoče, da sem se takrat, ko so našli tisto žensko, zmotil.«

»Kaj pa si rekel ti?« je vprašala Irena.

»Dejal sem, da je to mogoče.«

»On bo torej jutri tudi tam?« je vprašala Irena.

»On, pristaniški nadzornik, zdravnik in inšpektor Velč.«

»Morda ne bodo mogli dvigniti čolna,« je dejala.

»Morda.«

Po večerji sta šla v knjižnico. Oba sta bila molčeca. Irena je sedela na tleh in naslanjala glavo na Andrejeva kolena. On ji je gladil lase, včasih jo je poljubil. Med njima ni bilo več tistega večnega zidu in Irena se je sama pri sebi čudila, da je kljub temu, kar se je zgodilo, tako srečna.

Ko je Andrej zjutraj vstal, ni zbudil svoje žene. Ura je bila že sedem, ko je Irena vstala. Okopala se je, nato pa je šla k zajtrku. Kmalu nato jo je klical Andrej k telefonu. Odhitela je v knjižnico. Roka ji je drhtela, ko je segala po slušalki.

»Si ti, Irena? Govorim iz pisarne. Tu sva s Frankom.«

»Kaj je torej?« je nestrpnost vprašala.

»Pripeljal bom na kosilo komisarja Julyja in Franka. Okrog ene ure bomo že tam.«

»Dobro.«

»Posrečilo se jim je dvigniti čoln.«

»Da?«

»To je vse; pričakuj nas torej ob eni.«

Odložila je slušalko. Zdaj še vedno ni imela pojma, kaj vse se je to jutro zgodilo. Vrnila se je na teraso in naročila Fricu, naj pripravi mizo za štiri.

Ko je manjkalo le še pet minut do ene, so prišli. Pričakovala jih je v jedilnici. Bila je silno bleda.

»Dober dan, milostiva,« je resno in mirno pozdravil komisar.

»Fric naj prinese likerja, jaz si moram umiti roke,« je naročil Andrej.

»Tudi jaz bi si jih rad umil,« je dejal Frank.

»Pripetila se je silno neprijetna reč, milostiva,« je začel komisar razgovor, ko sta ostala sama. »Iz dna srca čutim z vami in z gospodom soprogom.«

»Hvala vam, gospod komisar,« se mu je zahvalila Irena in si nalila likerja. Začutila je blazen strah, da ne bi komisar opazil, kako se ji tresejo roke.

»Najhujše je pač to, da je vaš mož pred enim letom razglasil truplo one druge za Rebekino.«

»Ne razumem vas dobro, gospod July,« je dejala Irena.

»Vi še ne veste, kaj smo danes zjutraj ugotovili?«

»Vem le, da je potapljač našel v kabini čolna truplo.«

»Da, in bojim se, da je to truplo pokojne gospe Paštrovicve. Našli smo toliko dokazov za to, da je vaš mož z vso gotovostjo potrdil, da to ne more biti nihče drugi kakor ona sama.«

Andrej in Frank sta se vrnila.

»Kosilo že čaka,« je dejal Andrej in povabil goste za mizo. Ireni je bilo, kakor bi ji ležal v prsih težak kamen, ko je šla proti pogrnjeni mizi.

Ves čas med kosilom so se pogovarjali o vremenu, o potovanjih in o Daljnem vzhodu. Šele ko sta Fric in Robert prinesla kavo in šla iz jedilnice, se je komisar obrnil k Andreju in rekel:

»Prejle sem povedal vaši gospé, da je najhujše v vsej zadevi okoliščina, da ste razglasili ono prvo utopljenko za svojo ženo.«

»Da, res je tako,« je odvrnil Andrej.

»Mislim, da je bila pomota povsem razumljiva,« se je hitro oglašil Frank. »Ko je dobil Andrej takrat povabilo, naj pride gledat utopljenko, je bila tudi komisija sama prepričana, da je to gospa Paštrovicva. In Andrej takrat ni bil najboljši zdrav.«

»Vse to zdaj nima dosti pomena,« je dejal komisar. »Ne preostane vam nič drugega, kakor da zdaj priznate svojo pomoto. Topot je najbrže vsaka pomota izključena.«

»Gotovo,« je dejal Andrej.

»Zelo rad bi vam prizanesel z vsemi temi formalnostmi. Mislim pa, da bo vsa preiskava zelo kratka. Preklicati boste morali svojo prvotno trditev in zaslišali bomo gospoda Tabo. Kakor ste mi pravili, je bil čoln vaše pokojne žene izdelan v njegovi ladjedelnici. Izjaviti bo moral, ali je bil čoln sposoben za plovbo po morju in ali je bil v dobrem stanju, ko so ga poslali pokojni gospe. Vse to so le potrebne formalnosti. Zoprno je le to, da bo prišla zadeva v javnost.«

»S tem se bomo pač morali sprijazniti,« je dejal Andrej.

»Zato pa nas lahko zdaj tolaži dejstvo, da je imela pokojnica lahko in hitro smrt in se ji ni bilo treba dolgo boriti z valovi, kakor smo prej mislili. Saj s plavanjem se tako ne bi bila mogla rešiti.«

»Gotovo ne,« je odvrnil Andrej.

»Najbrže je skočila za trenutek v kabino, medtem pa so se vrata za njo zaprla, a v istem trenutku je vihar zagrabil čoln in ga prevrnil, ker ni bilo nikogar pri krmilu. To bi bila po mojem rešitev cele uganke. Ali se vam ne zdi tako, gospod Frank?«

»Gotovo je moralo biti tako,« je pritrdil Frank.

Irena je videla, kako je Frank pogledal

Andreja. Iz tega pogleda je z nepobitno jasnostjo spoznala, da Frank ve vse! In Andrej ni tega niti slutil!

»Tistega večera je divjala prava burja,« je dodal Frank. »Morda se ji je zataknila katera vrv in ona je skočila v kabino po nož...«

»Morebiti. A prave resnice najbrže nikoli ne bomo izvedeli.«

Irena je vstala in povabila goste na vrt. Komisar je pogledal na uro in izjavil, da mora domov. Tudi Frank se je poslovil.

»Vse bo dobro poteklo,« je dejal Andrej, ko sta ostala sama. »Mirno in s polnim zaupanjem gledam v bodočnost. Ničesar, kar bi me moglo izdati, niso našli. Krogla se ni dotaknila kosti.«

Molče mu je Irena stiskala roko.

»Slišala si ju. Mislila, da je skočila v kabino, pri tem pa so se vrata za njo zaprla in veter je prevrnil čoln. Cela sodna komisija bo verjela tej razlagi.«

Irena je še vedno molčala.

»Teško mi je le zaradi tebe,« je nadaljeval Andrej. »Če bi moral vse to znova doživeti, ne bi postopal drugače. Nikdar, nikdar mi ne bo žal, da sem jo ubil. Teško mi je le zaradi tebe. Ne morem pozabiti, kako silno te je vse to pretreslo. Tvoj prostodušni, mladostni, plahi izraz je za vedno izginil. Ko sem ti povedal, kako sem ubil Rebeko, sem ubil tudi tvojo mladost. V štiriindvajsetih urah si se postarala za več let...«

Zasliševanje je bilo določeno za torek ob drugi uri popoldne. Na kosilu v Dubravici je bil tudi Frank. Malo pred drugo so vsi trije sedli v avto in se odpeljali proti sodišču. Andrej je bil čisto miren, Irena pa je imela roke mrzle kakor led in srce ji je močno utripalo. Pred sodno palačo so že stali zdravnikov, nadzornikov in komisarjev avtomobil.

»Jaz ostanem tu, ne bom šla z vama,« je rekla Irena, ko so se ustavili pred sodiščem.

»Mislim, da bi napravila bolje, če bi bila ostala doma,« je dejal Andrej.

Odšla sta in jo pustila samo v vozu. Trgovine so bile še povsod zaprte. Trg je bil poln ljudi. Minute so počasi minevale. Irena je postala nestrpnost in je stopila z voza. Začela se je počasi sprehajati pred sodnim poslopjem. In ne da bi vedela kako, se je nenadno znašla na stopnicah in v prostrani veži sodišča. Od nekod se je pojavil stražnik in jo vprašal, česa želi. Potem jo je spoznal in jo vprašal, ali ne želi morda v razpravno dvorano.

»Kako daleč so že z zasliševanjem?« je vprašala. Stražnik je šel gledat.

»Mislim, da bo kmalu konec,« je dejal, ko se je vrnil. »Pravkar so zaslišali gospoda soproga. Nadzornik, potapljač in zdravnik so že izpovedali svoje. Ostala je še zadnja priča — ladjar Tab.«

Šla je za stražnikom, ki ji je tiho odprl vrata in ji pokazal prazno klop na koncu dvorane. Zrak v dvorani je bil vroč in zatohel. Andrej in Frank sta sedela na drugem koncu dvorane. Potem ji je pogled obvisel na Opravilovi in Fabru, Rebekinem bratrancu, ki sta sedela nedaleč od nje. Ladjar Jakob Tab je stal pred sodnikovo mizo in odgovarjal na vprašanja.

»Da, gospod sodnik, v moji ladjedelnici smo zgradili čoln gospe Paštrovicve.«

»In je bil čoln popolnoma v redu?« je vprašal sodnik.

»Ko sem ga zgradil, je bil pač v redu. Jeseni ga je gospa Paštrovicva dala spraviti v moji ladjedelnici, pomladi pa mi je naročila, naj ji ga pripravim, kar sem tudi storil. Takrat ga je imela že četrto leto.«

»Ali kaj veste, ali se ni čoln že kdaj prej tudi prevrnil?«

»Ne, gospod sodnik. Če bi se to zgodilo, bi mi gospa Paštrovicva gotovo to povedala. Bila je s čolnom čisto zadovoljna.«

»Mislim, da zahteva upravljanje s takim čolnom skrajno previdnost.«

»Da, ne tajim, da mora imeti človek, če hoče sam upravljati s takim razmerno velikim čolnom, dobre roke, vendar je bil čoln gospe Paštrovicve tako dobro zgrajen, da je lahko prenesel dobro porcijo vetra. Gospa Paštrovicva je bila z njim na morju že ob bujšem vremenu, kakor je bilo tiste noči. Nikdar mi ni šlo v glavo, kako se je mogla primeriti taka nesreča ob takim vremenu.«

Strah pod križem

Vaška zgodba

Na kmotih je navada, da se mrtvaški sprejodi ustavi na cesti pred kakim križem, kjer pogrebci odložijo krsto, zmoliyo nekaj očenašev, nato pa krsto zadenejo na rame. Vas Borovje ima tako počivališče ob lesenem križu vrhu klanca. Mnogo jih je že počivalo tukaj na poslednji poti in marsikoga, ki gre ponoči mimo križa, obide groza. Čim poznejša je ura, tem hujša je domišljija. Pred očmi začnejo krožiti sence in kakor bi mahnil, se pojavi prikazen in izgine.

Sosed Makovec jo je iztaknil vselej, kadar je šel ponoči mimo križa. Strah, ki ga je zagledal oddaleč, je navadno izgubil, preden se mu je mož približal. Nekoč pa se to ni zgodilo in Makovec je napravil dolg ovinek. Kdo pa naj gre ponoči čez prostor, kjer je stalo še toliko mrtvaških rakev, kolikor jih je videl njegov pokojni oče, ko je šel neko noč čez klanec. Stale so v dolgih vrstah druga ob drugi, majhne in velike, črne in bele barve. In ko je stopal med krstami po ozki stezi, mu je šepetalo na ušesa: »Poglej, koliko nas je tukaj! Vsi, kar nas je pomrlo v tem stoletju!»

Njegov sin ni videl tisto noč nobene krste, opazil pa je ob svitu prvega kraja, da leži nekdo pred križem. Dolga je bila tista postava in nekaj mu je reklo, da tolikšnih ljudi sploh ni na svetu. Noge so se skoro dotikale ceste, z rokami pa je dolgin objemal križ in stokal: »Oh, pomagaj mi na noge! Ti, ki si padel pod križem, usliši mojo prošnjo!»

Makovec se je tresel kakor bilka. Lasje so mu privzdigovali klobuk in mrzel znoj mu je obllil čelo. »Duh se pokori in čaka rešilca...« je menil prepričan, da vidi trpečo dušo.

Tedaj pa se je prikazen pognala kvišku in zavpila: »Pomagaj mi... Opiraj me... Ne gre... Zaman se trudim...«

Prikazen je omahnila na zemljo. »Nekdo me vleče na tla... Vi, ki me sovražite kakor gada... Pridite vsaj vi, ki me imate radi... Vsaj vi mi pomagajte!»

Spet se je pognala in zdrsnila na kolena. »Nocoj ne bo nikogar mimo... Čakam in čakam, kliče in prosim, pa se me nihče ne usmili...«

Makovec, ki je stal in poslušal na ovinku, se je nagnil čez klanec. Rad bi bil pomagal trpeči duši, pa se ni upal blizu. Med potjo v dolino je ugibal, kdo je med umrlihi vaščani tako nesrečen, da ne more v nebesa. Rajnki Boštjan se je rad prepiral in tožaril... Štucelj je umrl nagle smrti... Starega Florijana je sadela kap na njivi in izdihnil je nepripravljen na večnost...

Ves premočen je prispel Makovec v dolino do prve hiše. Na oglu je butnil v Selanca, ki je prišel iz hleva.

»Kje si se pa odvezal?« ga je vprašal Selanec.

»Janez, če bi bil ti na mojem mestu...«

»Živ si še, kakor vidim...«

»Na počivališču me je strašilo... Nekdo leži pod križem, pa ne more vstati...«

»Pa mu nisi pomagal?« Selanec je rad uganjal burke. »Ali je kaj huđega, postaviti koga na noge?«

»Ako bi me prosil ti ali kdo drugi... Toda na počivališču pod križem... Roka, katero bi mi bil podal, bi bila ledena...«

Selanec se je popraskal za ušesi. »Verjamem, da je človeka groza... Toda dveh bi naju menda nihče ne požrl...«

»S teboj bi šel...« se je odločil Makovec.

»Pojdiva!« Selanec je prižgal svetilko. Do počivališča je bilo le kake pičle četrte ure.

Nista še bila na klanecu, ko sta začela ječanje. Ob križu se je dvignil možak in omahnil nazaj na zemljo. »Ne gre, pa ne gre!« je odnehal ves omagan. »Kakor bi bilo zakleto...«

»Poslušaj!« je plašno menil Makovec, ki se je držal soseda za rokav in zobje so mu šklepetali.

»Glas mi je skoro znan,« je rekel Selanec brez posebne bojazni. »Naprej! Oba z enakimi koraki!«

»Janez, nikar!« Makovec ga je vlekel nazaj, toda Selanec se ni dal ustaviti »Ako je duh, bo izgubil in nama se ne bo nič zgodilo.«

Zavila sta s poti proti križu. Možak, ki se je pravkar oprl na roke, ju je zapazil. »Uslišan sem, pomoč se bliža...« je rekel z različnim glasom.

»Kdo pa si?« je vprašal Selanec in vzdignil svetilko tako, da mu je obsvetil glavo.

Kozel in njegove muhe

Zavidam lepo življenje pastirja, čeprav vem, da vsak pastir le nerad opravlja ta posel, zlasti ob nedeljah. Tak pastir sem bil v mladih letih tudi jaz. Čez teden je še nekako šlo, le v nedeljo sem s težkim srcem gnal živad na pašo. Z veliko muko sem se zadrževal, da se nisem uprl nedeljski paši.

Mati, videča moje »naporno pastirstvo«, mi je čestokrat dovolila, da sem ob nedeljah pasel samo popoldne, in še takrat le poglavarja črede kozla.

Vendar pa sem imel s kozlom mnogo zabave. Znal mi je sicer pripraviti tudi sitnosti, katerih pa sem se zmerom spretno rešil.

Kot poglavarja kozje črede sem ga imenoval za »kaprola«, krstil sem ga na ime Kišuk. Sam ne vem, kje sem pobral to ime.

Planinarji, ki so se nekoč vračali s hribov, so me pobarali, ali je kozel kitajske pasme, ker ima kitajsko ime. Nisem vedel odgovora na to, ker nisem imel rodovnika.

Na paši sem imel z njim največje veselje, kadar sem ga oblekel v svoj suknjič. Moral sem rokave zavihat, da ni stopal po njih. Njegove tovarišice so ga plaho ogledovale, kadar je hodil v suknjiču. Ker je bil Kišuk tako zelo »duhovit«, da je njegov »duh« segal baje do sosednih vasi, čeprav so bile oddaljene uro hoda, je naravno, da njegov »duh« ni bil brez vpliva na moj suknjič. Priložnost, da sem spoznaval vpliv njegovega »duha«, sem imel zmerom, kadar sem kaj kupoval v trgovini. Čeprav je bila gneča v trgovini še tako velika, zmerom sem imel okoli sebe dosti praznega prostora. Zdelo se mi je nekako tako, kakor bi na božični večer stal v risu.

Postrani sem opazoval, kako so si lepe gospodične pritiskale žepne robce na usta in nos, starejše ženske pa se prijemale za nos, medtem ko so se hudomušneži zadaj režali. Imel sem zavoljo tega prednost, da sem takoj prišel na vrsto. Trgovca pa, ki mi je prodajal zahtevano blago, je imel daljšo roko kakor za druge kupovalce. Kadar sem šel iz trgovine, so se vsi globoko oddahnil, zlasti gospodične. Za seboj sem slišal smeh in godrnjanje.

Nekoč bi bil skoraj prišel ob osebno svobodo, in to čisto brez krivde. Bilo je to v dobi, ko še ni bilo kratkih kril in so ženske še splošno imele dolge lase. Bilo je neke nedelje popoldne, ko sem gnal kozla samega na pašo. Znano je, da je kozjega plemena zelo strah, ako ni pastir vedno pri njem. Hotel sem preizkusiti Kišukovo strahopetnost — in sem ga pustil samega na pašniku. Zbežal sem po kolovozu na cesto proti domu in čakal, kdaj jo pridere domov. Čez malo časa jo pridirja na cesto, na ovinek, a nesreča je hotela, da so v tistem trenutku prišle po cesti izza ovinka štiri gospodične v belih predpasnikih iz Hotavelj. Na mah se je razpršila družba deklet. Dve sta zbežali nazaj, od koder sta prišli, tretja naprej po cesti, a četrta, ki ni vedela, kam naj jo ubere, je obstala kratkomalo sredi ceste pred kozlom. Nekaj korakov je napravila zadensko, da bi potem zbežala, a je Kišuk ni pustil ulti, temveč se ji je nevarno približal.

Hoteč se ubraniti kozla, je segla z rokami proti njemu, da bi ga zgrabila za strašno rogovje. V tistem trenutku pa se je kozel postavil na zadnje noge pokoncu, glavo porinil nazaj in roge naprej, da je bil videti silno bojevit. Vsa štiri dekleta so hkratu vzkriknila, češ, zdaj in zdaj po njej. Naposled se je kozel spustil nazaj na tla, a

»Bušelj iz Holavdrije. Ali me ne poznata?«

»A ti si? Glej ga, spaka! Spet si se ga najedel!« Makovec se je hotel šaliti, v resnici pa je bil jezen na dedca, ki ga je tako ostrašil. Selanec se je smejal obema. Vso pot je zbijal šale iz Makovca, pa tudi iz Bušla, ki ni rekel drugega kakor: »Ni voda, ko teče iz soda.«

O strahu pod križem na počivališču je govorila tisti teden vsa dolina.

Zatiščan

tedaj sem ga jaz poklical po imenu. Kišuk je pustil »nasprotnico« in zbežal proti domu.

Dekleta so bila sicer rešena, prepričen je bil pa izlet, ki so ga hotela napraviti bogve kam. Zbrale so se spet, da se vrnejo domov, niso pa pozabile zapreti mi s pestmi. Jaz sem jim samo pokimal oddaleč, kakor bi se jim bil hotel zahvaliti za grožnje.

Zrl sem še nekaj časa za njimi in sem videl, kako je ona, ki se je »dvobojevala« s kozlom, privzdigovala predpasnik k nosu, ali morda kaj ne »diši« po kozlu.

Nekaj dni nato so mi dale miadenke vedeti, da bom tepen, če se še kdaj prikažem na Hotavlje. Za trenutek res nisem vedel, kako naj bi se izognil tej neprijetnosti. Naposled sem obljubil vsem štirim, da jih kmalu obiščem. Seveda sem prišel k njim v spremstvu s Kišukom, kar je pomagalo. V strahu pred kozlom so mi vse odustile. Tako sem se s pomočjo kozla rešil nevšečnosti, ki mi jo je pripravil prav tisti kozel.

P. K.

Vsiljivca je preganjal

V Dolini je bil veliki sejem. Kupovalo in prodajalo se je na debelo, zato so imeli gostilničarji mnogo dela, ker se pač vsaka kupčija po stari navadi zalije. Tudi Požirkova gostilna je bila nabito polna. Stari Požirek je stregel svojim gostom z vso gostoljubnostjo. Pivci so ga imeli radi, kajti vsak čas ga je kdo poklical: »Požirk, na, spij ga an šluk!« Kajpak je Požirek rad ustregel tej skromni prošnji. Rad se je pohvalil včasih: »Deb reku, ga več nesem utrebuh ko ti na hrbt.«

Ta večer se je pa le urezal. Ko so okrog polnoči šli vsi gosti, je Požirek sam obsedel za mizo in tam zaspal. Tako ga je našla njegova boljša polovica in ga prosila za božjo voljo, naj gre spat v posteljo, toda ni ubožica opravila ničesar. Na vsako njeno prošnjo je odgovoril: »Gmah, deb reku!« Ko je ženka spoznala, da ne bo opravila ničesar, je privila petrolejko, češ, da bo videl, kje so vrata, kadar se prebudi. Nato pa je šla spat.

Okrog treh zjutraj se je pa zbudil naš junak. Gledal je nekaj časa, kje je in kaj se je z njim zgodilo. Kmalu je prišel do zaključka, da je v svoji hiši. V tem trenutku je pa opazil nekega človeka, ki je stal pri steni.

»Kdo si?« se je zadril Požirek. Ta človek se je pa samo malo stresel, kakor se je Požirku zdelo, in molče obstal na svojem mestu.

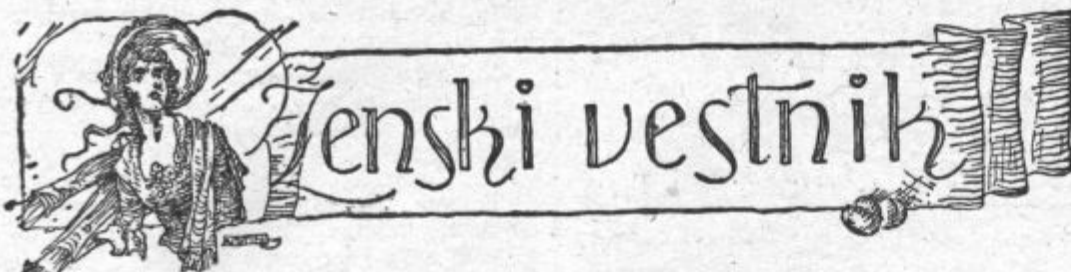
»Kugā delaš u moj hiš?« se je znova zadril, toda spet ni dobil nikakega odgovora. Takrat ga je pa minila potrpežljivost in zavpil je nanj: »Deb reku, zgub se ven! Hiša je moja! Deb reku, al se res ne misliš maknt? Bomo vidli!« Zakadil se je vanj, kakor bi ga bil hotel že v prvem naskoku ubiti. Toda oni človek tudi ni stal s prekrižanimi rokami, udaril ga je s svojo težko roko po glavi tako močno, da je ubožec omedlel in padel na tla.

»Jezus Marija, kaj se je pa zgodilo?« je zavpila Požirkova žena, ko je na ta ropot priletela v gostilniško sobo. Skoraj je še ona izgubila zavest, ko je videla svojega moža nezavestnega in vsega črnega na tleh, kraj njega je pa še nekaj ležalo. Skočila je po hladno vodo ter ga začela polivati in dramiti, dokler ni prišel k zavesti.

»Za božjo voljo, kaj je pa bilo?«

»Deb reku, tale presica me je...« Ni končal stavka, ker je v onem človeku spoznal svojo železno peč, ki se je prebrnila nanj, ko se je bil zaletel vanjo.

V. E.

Podpirajte v otroku veselje do dela

»Mamica, ali ti smem pomagati?« prosi Zorica mater, ki lupi v kuhinji krompir.

»Ne, Zorica, urezala bi se. Pojdi se rajši v sobo igrati.«

Zorica gre užaljena iz kuhinje in začne striči podobe iz neke knjige. Starejša sestra Vera pride iz šole domov in se jezi nad Zorico.

»Mama, glej, kaj je napravila Zorica.«

Sledijo solze in kazni. Ali ne bi bilo boljše, če bi mati dala Zorici v roke kako primerno delo, ki ga rada opravlja? Kadar pridejo gosti v hišo, pa mati toži, kako težavno je voditi gospodinjstvo.

»Saj imate hčerke, ki bi vam lahko kaj pomagale!« reče prijateljica.

»Z otroki je križ. Starejša ne mara preveč za domača opravila, ker ima z učenjem dosti dela. Zorica pa je še premajhna.«

»Tudi z mojo Mileno je taka,« beseduje prijateljica, »za dom nima nikakega smisla!«

Tako tožijo skoro vse matere. A kdo je temu vzrok? Ve same, ki ne znate zbuditi v svojih hčerkah smisla za domača dela, ve, ki jih celo odbijate, ko so se vam z ganljivo vneto ponujale, da bi vam pomagale pri

delu. Zakaj jih odbijate? Ker so vam otroci pri tem nadležni. Pravite, da vas motijo pri delu. Ker bi jih morale poučiti, kako se to dela, pa pravite, da se ne utegnete ukvarjati s tem. Ali je potem čudno, da otroci izgube veselje za hišna dela in se rajši obrnejo k drugim rečem?

Sam od sebe se nihče ničesar ne nauči, najmanj pa otrok, ki bo znal le to, česar ga boš naučila. Ko minejo tista otroška leta, ko ima otrok svoje veselje z domačimi opravili, se njegovo zanimanje obrne k drugim rečem. Materi pa se zgodi, da ji njena na pol odrasla hčerka noče več pomagati, ker je v njej ubito veselje do domačega dela in ker ničesar ne zna. Tako pride dostikrat do preprirov v družini.

Ko nastopi čas, da stopi hči v zakon čisto neizkušena v gospodinjstvu, ki ji na ta način postane nezno breme, ker se ga nikoli ni učila opravljati in ljubiti.

Zato otrok nikdar ne zavrne, če bi radi pomagali pri malenkostnih kuhinjskih delih. Pri tem se bodo v pravem pomenu besede igraje mnogočesa naučili, kar jim bo v poznejših letih zelo koristilo.

tega recepta. Skuhaj polenovko v neslani vodi. Kuhano očisti in poberi vse kosti iz nje. Vmes olupi krompir in ga zreži na tanke ploščice. Hkratu sesekljaj precej česna in peteršilja, če ga imaš. Brez peteršilja gre, brez česna pa ne. V kozo deni malo olja (pa tudi mast je dobra, če nimaš olja), položi vanjo plast polenovke, potresi s sesekljanim česnom in malenkostjo popra, zatem naloži plast krompirja, spet polenovko in tako naprej. Na vrhu naj bo polenovka, ki jo pokapljaš z oljem. Pokrij in duši, dokler se krompir ne skuha. Tako pripravljena polenovka je prav okusna.

Mrzla mešana omaka. Zdaj bo kmalu več jajc, pa si včasih tole omako lahko privoščiš: Zmešaj pet rumenjakov, malo kisa, malo finega olja in štiri očiščene sarděle. Dodaj dve zrezani kisli kumarici, dve žlici zrezanih kaper in eno žlico gorčice, znova zmešaj in mrzlo daj na mizo.

Kako špinačo pravilno pripraviš. Navadno se špinača ne pripravi tako, da bi se čisto izrabili njena redilnost in zdravnost. Zagovorniki rastlinske hrane jo sesekljajo sirovo in jo potem samo nekaj minut duše z dodatkom majhne količine sirovega masla. Dobra pa je tudi, če jo pripravimo na drug način. Najprej jo dobro operemo in jo kuhamo v prav majhni količini vode nekaj minut, nato jo zelo na drobno sesekljamo (z obilico zelenega kopra), zmešamo z moko, sladko smetano in vodo, ki smo jo odlili s krompirja, in solimo po okusu.

Koristni nasveti

Madeže od tolšče odpraviš, če jih posuješ na debelo s krednim praškom in položiš nanje zmerno topel likalnik. Če treba, ponoviš večkrat. Isti namen dosežeš z glino v prašku, ki jo nasuješ na obeh straneh, pokriješ s pivnikom in potegneš z likalnikom čez madež. Potem ostrgaš prašek. Če ostane še kaj madeža, postopek ponoviš.

POSREČENO

V glasbeni šoli so imeli notranjo prireditve. Med drugimi je morala igrati na gosli tudi ena izmed gojenk. Note za gosli so ležale na stolu, kjer je široko sedel debelušen gospod.

Neki profesor, ki je opazil zadrego gospodične, se je obrnil do sedečega gospoda z besedami: »Oprostite, gospod, saj dovolite, to so note za čisto druge instrumente...«

Domači zdravnik

Kako se varuješ jetike

Med prvimi pogoji v borbi proti jetiki so snaga, zrak in redno življenje, kar velja seveda tudi za borbo proti vsem drugim boleznim. Sploh mora vsak človek gledati na to, da je telo čim odpornejše, ker mu jetični bacili potem ne morejo tako lahko do zvega.

Boj mora veljati zlasti tudi širjenju jetičnih bacilov. Če se okužiš z bacili, se začne borba med teboj in bacili. Kdor je močnejši, zmaga. Če pridejo bacili v oslabilo telo, se laže vsidrajo v njem, kakor pa če naskočijo telo, ki je krepko in se lahko brani.

To velja za vse ljudi, zlasti pa še za one, ki so nagnjene za jetiko podedovali. Podedovano nagnjenje danes ni za nas nič več strašilo, ker vemo, da je nagnjenje mogoče odpraviti, tako da lahko prizadeti boj z bacili uspešno prestane. Vsa moderna zdravstvena stremjenja za mladino in odrasle služijo kreptitvi posameznikov. Oskrba pa velja seveda najbolj ljudem iz tako zvanih z jetiko obremenjenih rodbin. Tako na primer je treba otroke jetičnih roditeljev kolikor mogoče varovati, kar je včasih zelo težavno, če roditelji nimajo smisla za zdravstvo.

Kakor rečeno se moramo jetičnih bacilov čim bolj varovati. Seveda se nam ni mogoče temu bacilu čisto izogniti, ker je v zraku, v cestnem prahu in drugod. Samo po sebi je razumljivo, da ga je posebno dosti v okolici človeka, ki je bolan na pljučih, ker tak človek pri kašljanju in pri pljuvanju vse povsod stresa te bacile. Na pljučih bolni človek, ki živi v majhnem stanovanju skupaj s svojci, le-te neprestano izpostavlja nevarnosti okužitve, ki je seveda tem večja, čim bolj lahko miseln je tak bolnik. Če na primer kašlja otroku v obraz ali pa, kar je še hujše, pljuva na tla in se otrok na tleh igra in dobi izpljunek, tudi če se je že posušil, na roke, ki jih vsak trenutek nese v usta. Tako se otrok okuži, četudi je mogoče krepak. Preveč dobi bacilov v sebe in jim ni kos. Na ta način se zgodi, da v taki rodbini pomrejo njeni člani drug za drugim za jetiko. Jetičnik naj ne pljuva po tleh in kašlja naj v robec, ki ga ne sme nihče drugi dobiti v roke. Soba naj se mu pogosto temeljito očisti in še pogosteje zrači.

Blažilno sredstvo za kašelj. V listih berno: Zmešaj sok več limon s prav toliko tople vode in prav toliko glicerina. Preden vzameš, zmes dobro pomešaj. Vzemi večkrat na dan čajno žličko; to blaži bolečine in razkraja sluz. Poleg tega ima to sredstvo prijeten okus in se ga tudi otroci ne branijo.

× **Japonska ima mnogo češnjevih dreves,** pa malo češnjevega sadu. Japonska je dežela češnjevega cvetja. Vsako pomlad se spremeni v velik vrt belo in rožnato cvetočih dreves. Mislili bi, da se mora Japonska spriči tolikšnega obilja češnjevih dreves ponášati s preobilico sladkega sadu. Zadeva pa je drugačna. Japonska ima sicer več češnjevih dreves kakor vsaka druga dežela, kar se pa tiče češenj samih, zaostaja za povprečnimi pridelki drugih dežel. Japoncem je bilo predvsem do tega, da bi vzgojili lepotična drevesa, tako vzgojena češnjeva drevesa so izgubila svojo rodovitnost. Vrste češenj, ki jih imajo na Japonskem, so tudi vsej prej kakor slastne.

× **Okamenele ribe, ki so živele pred 300 milijoni let.** Iz Kopenhagna poročajo, da bo v kratkem objavljena zanimiva razprava visokošolca Eigila Nielsena o okamenelih ribah. 31-letni kandidat za doktorski naslov je preučil mnogo okamenin in med njimi je našel približno 300 milijonov let stare okamenele ribe. Udeležil se je znanstvenega pohoda na Grenlandijo, kjer je zbral mnogo zanimivih podatkov o okameninah. Na podlagi odtiskov v kamnih je izdelal mladi učenjak več voščenihih modelov čudovitih rib. Tako lahko zdaj ljudje vidijo, kakšne so bile pred 300 milijoni let živeče ribe.

Sredstva za ugonabljanje stenice

V stanovanju so stenice nadloga, ki se je človek najbolj boji. Posebno zato, ker skrivajo svojo zalego v najbolj skrite razpoke, kjer jim je težavno priti do živega. Da ugonobiš stenice, si napravi posebno sredstvo po temle receptu:

Vzemi deset delov naftalina in sto delov terpentinovnega olja. To zmes nanesi na pohištvo in zalij z njo vse razpoke. Ostanje ti sicer prašni madeži od naftalina, ki pa jih s krtaco ali cunjno odstraniš.

Tudi octova kislina z amoniakom je zelo uspešno sredstvo proti stenici. Vzemi sto delov kisa, deset delov amoniaka (salmiakovega cveta) in deset delov etra (ali kloroforma). Suh prašek za preganjanje stenice dobiš takole: Vzemi deset delov naftalina v prahu, dvajset delov tobakovega prahu in pet delov galunovega prahu.

Če pa hočeš sredstvo, ki je brez duha, vzemi dvajset delov borove kisline, deset delov salicilne kisline in petdeset delov galunovega prahu.

Izberi si med temi sredstvi tisto, za katero pač dobiš sestavine. Moraš pa sredstvo uporabljati temeljito, sicer nič ne pomaga. Tako moraš na primer razložiti postelje in, če gre, tudi omare, vzeti slike iz okvirov, poiskati sleherno razpoko v zidu in v pohištvi. Če po prvem snaženju opaziš, da nisi stenice pregnala, poskusi še drugič in še tretjič.

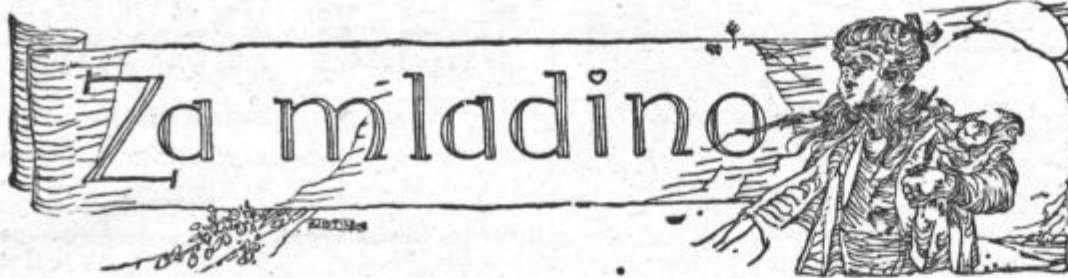
Če so se stenice zaredile za tapetami, jih boš le tako pregnala, da boš stare tapete odtrgala, zid za njimi temeljito očedila in namazala z apnom, ki si mu dodala nekaj naftalina v prahu.

Če se pa hočeš stenice takoj iznebiti, je treba poseči po dosti učinkovitejših sredstvih. Med te spada razkuženje sobe s strupenimi plini, ki pa ga ne moreš izvršiti sama, temveč moraš javiti zadevo oblastvom, ki uredi vse potrebno.

Za kuhinjo

Makaroni z marmelado. Če nimaš dovolj masti, si pomagaj pri makaronih z marmelado. Skuhaj makarone, a ne preveč. Daj v kozo čisto malo masti, nato plast makaronov in tako naprej. Na vrhu naj bodo makaroni. Nato pokrij in duši. Na ta način pripravljeni makaroni so prav okusni.

Polenovka s krompirjem in oljem. Polenovka se zdaj pa zdaj dobi, zato se poslužite

Za mladino

Nepoštenega mačka je zadela kazen

Živalska zgodba

Maček je postal prevzeten in objesten. Stopil je v shrambo, malomarno pomignil s kožatim repom, polizal mleko in pogoltnil debel kos mesa. Gospodinja ga je zasačila in ga naklestila. Spodila ga je od doma in mu zagrozila, da ga ubije, če se še enkrat prikaže v hiši.

Maček je zajavkal in je potočil tri bridke solze. »Oh,« je rekel skesano. »Hudo sem ti storil, gospodinja. Zaradi tega moram zdaj od doma. Ali se smem vrniti, če se poboljšam in ne bom več kradel? Samo to mi še povej, gospodinja, pa grem rad po svetu.«

Gospodinji se je maček vendarle zasmilil. »Pa bodi,« je odvrnila. »Če se poboljšaš v sedmih dneh in mi prineseš potrdilo, da si seriozno poboljšal, se lahko vrneš in ti bom spregledala vse grehe.«

»Oh,« je vzdihnil maček in je zdrvel preko polja. Ustavil se je šele sredi gozda in je pomislil, kaj bi ukrenil, da bi bilo prav zanj in da ne bi trpel lakote in mraza. Ugibal je na vse strani in ker je bil mehkužen, ni uganil ničesar. In se je jezil na svojo trdo pamet, zleknil se je po mahu in zaspal tako trdo, da je prespal ves dan in vso noč. Šele lakota ga je nemilo prebudila in napotil se je po gozdu, da zasači kakšno brezskrbno ptico ali pa pograbi cvilečo miško. A oprezoval je ves dan zaman po gozdu. Proti večeru je bil že tako slab, da je začel hrustati hrošče, ki so padali z drevja. A čim bolj jih je hrustal, tem bolj mu je nagajala lakota. Nič drugega mu ni preostajalo, kakor da se je spet zleknil po mahu in zdihoval pozno v noč.

»Oh,« je javkal. »Pokora je težka. Lakota

je huda, lakota mi bo učitelj, ki me privede nazaj na dom.«

Zjutraj je bil že tako slab, da niti vstati ni mogel več. Samo zdihoval je še in milo prosil ptico v vejevju, naj stopi k njemu in mu zapoje žalostno mrtvaško pesem, da bo laže umrl. A ptica se mu je smejala in je nalašč prepevala najlepše pesmi, da se je maček zvijal od nevsčnosti. No, ptica je nenaadno šinila z drevesa in med vejevjem je zašumelo glasno. Na veji se je zazibala huda žival in je skočila na zemljo prav pred mačka.

Maček je od strahu zapihal in zajavkal. »Kdo si, strahotna zver?« je vprašal in skričvil hrbet. »Kaj mi hočeš? Ne požri me, ker sem mršav in ves pretegnjen od lakote.«

Zver se je zasmejala. »Ne bodi strahopeten,« je odvrnila. »Ris sem, tvoj veliki striček. Slišal sem, da so te zapodili od doma. Pa prihajam zdaj, da te vzamem v službo. Dobro ti bo pri meni, zredil se boš, da te še noge ne bodo mogle več nositi. Še danes moraš nastopiti službo.«

Maček se je razveselil in je rekel: »Prav rad grem k tebi služiti. A veš, služil bom samo sedem dni in ti mi napišeš potrdilo, da sem se poboljšal in da mi še na misel ne pride, da bi kradel. Ali mi obljubiš?«

»Seveda,« se je smejal ris dobrovoljno in je povedel mačka iz gozda. Na položnem bregu se je pasla tropa ovc, pastir je sedel na ploščati skali in vihtel v roki debelo, okovano gorjačo. »Pastirja se bojim,« je dejal ris. »Pa se ne upam do črede. A ti si domač, lepo izvabi najdebelejšo ovco v goščavo in

potem storim že jaz, kar je treba. Samo izvabi jo, to je tvoja služba.«

»No, nič lažjega kakor to,« je odvrnil maček in je stekel po bregu. Najlepši ovci se je približal, obdrgnil se je ob njene noge in ji govoril z najslajšim glasom: »Oh, da te spet vidim! Že nekaj dni te iščem po hlevu, a te ne najdem. Rad te imam in zato te povabim do tistele goščave. Najlepšo travico sem našel tam zate. Res, vesela je boš.«

Ovca je bila nore pameti in je verjela priliznjenemu mačku. Šla je za njim v goščavo, a še zabeketati ni utegnila, že ji je sedel ris za tilnikom in ji je pregriznil vrat. Napil se je do sitega tople krvi, pa je rekel mačku: »Ovca je zdaj tvoja. Le najej se sladkega mesa, kolikor ti drago. To je plačilo za tvojo službo.«

Maček je bil lačen in se je do sitega najedel slastnega mesa. Potem je šel z risom in mu je zvesto služil. Vsak dan je privabil ovco v goščavo in z risom sta živela kakor nihče na svetu. Ris mu je napisal potrdilo, da nikoli ni kradel in da je živel pošteno in se čisto poboljšal. Maček je bil potrdila vesel in še mar mu ni bilo, da je ris moril ovce. Kaj za to! Maček ni ničesar kriv in je zaradi moritve nedolžen, saj se v teh dneh ni bil dotaknil niti miške in je živel samo od plačila, ki mu ga je ris dajal.

Sedmi dan se je spet splazil na breg, da izvabi noro ovco v goščavo. A pri ovcah ni bilo danes pastirja, na bregu je stal sam gospodar in na rami mu je visela puška. Maček je premamili ovco, da je šla z njim do goščave, kjer je v vejevju ris prežal nanjo. A za ovco je hitel gospodar, in še preden je ris utegnil, da bi ovci zasadil zobe v vrat, je počila puška, in ris se je mrtev prekotalil na tla.

»Ojoj!« je zapihal prestrašeni maček. Bežal je in bežal skozi gozd in sama ni vedel, kam naj beži. Šele čez dolgo časa se je spomnil, da je danes preteklo prav sedem dni, odkar ga je gospodinja zapodila od doma, in da ima pri sebi potrdilo, da se je poboljšal. Ves vesel se je zaprašil iz gozda in je hitel do doma. Priliznjeno in s povzdignjenim repom je stopil v kuhinjo k gospodinji in ji rekel: »Potrdilo imam, glej ga, gospodinja! Poboljšal sem se, kakor si mi naročila. In ostanem spet doma.«

Gospodinja je gledala potrdilo in oči so se ji začele svetiti od jeze. »Kaj, ris ti je napisal potrdilo?« je zavpila in brcača mačka.

Po Steubnu

14

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Zdaj se je pokazalo, kako tuja sta med tem narodom. Četudi se je sin Bobnečega tiča postavil pred njiju, najsi sta tudi Tekumze in Mali lovec izkazala zvestobo — ena sama beseda njunega očeta bi jima bila zalegla tisočkrat več. Njun oče je vseveden, njun oče zna vse, je bister in močen — on bi ju na mah rešil. O, ko bi zdajle bil njun očka tule!

Ostala sta ta dan ločena, vsak v onem šotoru, kjer sta doslej prebivala. Tekumze je prišel k Gašperju. Mali lovec in Pojoči glas pa sta obiskala Lenko. Potem vsi skupaj niso zapustili šotorišča.

Ze takoj naslednje jutro je Tekumze spet povabil Gašperja s seboj k jutrnjemu teku skupno z ostalo fantovsko družino. Pokazati je hotel vsem mladeničem indijanskega rodu, da drži z Brzonožcem in s Puščico. Zdaj, ko je bil Tekumze zmagovalec pri tekmah, pravak nad vsemi ostalimi, je bila njegova veljava še večja kakor doslej, ko je bil samo vodja šavanskih mladeničev.

Bratec in sestrica sta skušala pozabiti doživljaj. Čutila sta, da ju rod mladih gorskih levov ljubi bolj kakor prej. Predvsem je prijateljstvo s Tekumzejem storilo, da so ju ostali mladeniči vidno spoštovali. To in ono sta bratec in sestrica pri novih igrah in borbah brž pozabila vse, kar jima je pretilo. Ko so se igrali veliko vojno, ki jo je

vodil Tekumze, se je Lenka izvrstno izkazala kot oprezovalka in oglednica in je pripomogla svoji vojski do končne zmage. In ko je Mali lovec prinesel tisti večer mladega gorskega leva, starega kvečjemu osem tednov, katerega je bil nekje ob reki kljub življenjski nevarnosti ukradel njegovji materi, tedaj je Lenka blaženo zasnula z ljubkim mladim levčkom v rokah. Zdaj je imela gorskega leva kakor Tekumze. Živalca je bila ljubka in prikupna kakor mlada mucka. S svojim ostrim jezičkom ji je lizala roke, godla je in predla in je bila hvaležna in se je igrala kakor pač vsaka mlada mačka. Lenka je vedela, da je Mali lovec ugrabil Levinji tega mladiča v poslednjem trenutku, ko se mu je komaj posrečilo skočiti v čoln in preveslati z mladičem na drugi breg.

Toda naslednje dni sta videla Gašper in Lenka po indijanski vasi mnogo mračnih obrazov. Le nekateri so ju gledali, kakor da sočustvujejo z njima. Primerilo se je, da so se žene, ki se nikoli niso brigale za njiju, ustavljale pri obeh in ju božale po laseh ali pa so ju klicale v šotore in jima stisnile kakšno polastico za priboljšek. In tudi otroci v vsem taborišču so časih tako čudno ogledovali oba mlada belokožca, šepetali so si med seboj in takoj umolknili, kakor hitro sta Gašper ali Lenka pristopila bliže.

Bratec in sestrica sta si znala dobro razlagati, kaj vse to pomeni. Šla je novica po vsem taborišču, da je Usnjena ustnica zahteval, naj se čimprej skliče zbor vseh pripadnikov šavanskega rodu. Tam bo zahteval, naj mu izročijo oba bela otroka. Starec, ki je bil prekanjen, je vedel, da bo na javnem krogu se je dalo starcu laže odgovorjati kakor v svetu starešin. Starešine se niso tako lahko predajali strastem kakor preprosti bojevniki. Usnjena ustnica je bil med svetovalci rodu star mož, kakor so bili stari vsi ostali. Spoštovali so ga, toda ne preveč in v ožjem krogu se je dalo starcu odgovorjati kakor pred velikim zborom, kajti pred narodom so morali tudi starešine izkazovati starcem enako spoštovanje kakor mladi bojevniki, če so hoteli, da se starost med narodom splošno spoštuje.

Tako je računal Usnjena ustnica. Kornstalk pa je spregledal njegove nakane. Kakor koli, treba je bilo izpolniti njegovo željo. Kot mož, ki ni hotel po nepotrebnem zavlačevati nujne reči, je Kornstalk razposlal glasnika, ki je oznanil, da bo zborovanje naslednje jutro.

Nastopil je odločilni dan. Klicar je šel kakor vsako jutro po taborišču. Tokrat ni bil klicar nihče drugi kakor sam Kornstalk, vrhovni poglavar.

Njegov močni glas je donel po ulicah taborišča kakor starinski rog. Ko je začel klicati, so bili fantje že vsi budni. Napeto so čakali, kaj bo vendar povedal. Otroci so bili vsi na strani obeh mladih belokožcev. Brzonožec in Bela puščica sta bila ljubljena vse mladine. Seveda pa nihče izmed njih ni ve-

»O, zdaj vemo, kdo je izvabljal naše ovce v goščavo, da jih je ris moril. Tebe naj bi bil gospodar ustrelil, a ne risa. Pa se pride hudobec še hlinit domov in jadikovat. Čakaj, Sultana našenem nate, da te raztrga.«

Zažvižgala je, velik pes je planil v kuhinjo in se zagnal naravnost v mačka. Maček je pa skočil skozi okno in se zunaj skrill na košati hrčki. Ves dan je ždel tamkaj, se kesal in sklenil, da pojde zdaj služiti v pošteno službo. Zvečer se je splazil v gozd, srečal je lisico in se ji ponudil v službo.

»Rada te sprejemem,« se je smejala lisica. »Otroke mi boš pestoval in jim delal kratak čas, ker si gosposki in poučen v dobrih manirah.«

Maček je zabundal od silnega veselja in je stopil za lisico v brlog. Joj, to so završile mlade lisičke, ko so ga zagledale in jim je maček zagodel smešno poskočnico. Navale so nanj in se zanj spopadle med seboj. Še preden bi utegnili mala Minca naštetii do tri, je bil že raztrgan, da ga zares ni bilo nikjer in nikoli več.

J. V.

Dve ljudski pripovedki

Saj sem rekla, da mu ne dajte gosli

Pri bogatem posestniku je služil za pastirja Mihec, sin ubožne vdove. Da bi materi nekoliko pomagal, je izmaknil nekega dne svojemu gospodarju nekaj denarja.

Ko žene kakor ponavadi živino na pašo, ga med potjo sreča puščavnik in mu prijazno reče, naj vrne gospodarju nazaj tisto, kar mu je vzel. Mladenič sprva taji tatvino, a naposled vendar prizna, a izgovarja se, da je ukradel denar le zaradi siromašne matere.

Puščavnik ga posvari: »Ukradeni denar deni lepo nazaj, kjer si ga vzel, sicer boš nesrečen! Ako storiš tako, kakor ti svetujem, ti dam tri reči, katere te bodo osrečile, da bosta ti in mati čisto dobro živela. Samo obljubi mi, da boš resnično vrnil ukradeni denar.«

Mihec mu obljubi, da bo denar vrnil še danes.

»Tako je prav,« nadaljuje stari puščavnik. »Vidiš, tukaj ti dam denarnico, z njo pojdi v mesto in si kupi nove gosli. Kadar boš nanje igral, bo vse okoli tebe poskakovalo in plesalo. Potem pojdi k puškariju in si kupi puško. Kadar koli boš hotel kaj ustreliti, vselej boš zadel. Vendar ne smeš nikomur povedati, kje si dobil te reči.«

Pastir Mihec se siyemu puščavniku lepo zahvali. Ko prižene na večer živino domov, deno takoj denar tja, kjer ga je vzel.

Drugi dan se Mihec napoti v mesto, da si tam kupi gosli.

»Ali znaš kaj igrati?« ga vpraša trgovec. »Zdaj še ne znam,« mu odgovori mladenič, »a naučil se bom.«

Trgovec mu da bolj slabe gosli.

Potem gre Mihec k puškariju in si kupi še puško.

Ko se vrača iz mesta, pomei na neko lepo ptico, sproži in zadene dobro. Ustreljeno ptico proda domačemu graščaku, ki mu jo dobro plača.

»Če pojde tako naprej,« si misli Mihec, »mi ne bo treba več služiti za pastirja.«

Vesel pohiti domov in pove vse to svoji materi:

»Mati, odslej se nama bo dobro godilo. Stradati ne bo več treba.«

»Kako to?« vpraša skrbna mati.

»Ne bojte se, mati, jaz bom zmerom mnogo zaslužil. Gosli sem si kupil in bom igral po svatbah in sejmi, pa divjačino bom streljal in jo prodajal za drag denar.«

Mihec je ostal še nekaj dni pri gospodarju in mu pasel krave.

Graščak, kateremu je prodal Mihec ustreljeno ptico, pride nekega dne po izprehodu na pašnik, kjer Mihec pase svojo čredo.

»Kje je tisti pastir, ki je ustrelil ono lepo ptico?« vpraša graščak, toda Mihec se mu noče izdati.

Ker graščak le še sili vanj, se pastir razjezi, vzame gosli in začne gosti. Graščak poskoči in začne plesati po grmovju, da si vso obleko raztrga.

Ko je bil v sosedni občini letni sejem, se je napotil mladenič s svojimi goslimi tja. Ko fantje v gostilni nočejo plačati, zaigra Mihec na svoje gosli. Staro in mlado se začne vrteti, kakor bi jih žgalo v pete.

Ko se vrača s sejma domov, se pooblači in kmalu se vsuje debela toča na zemljo.

Med potjo sreča več kmetov, jezječih se na vreme in na čarovnice, ki so v oblakih napravile točo.

»Fant, ti imaš puško,« mu pravijo posest-

niki, »ustrelil v oblake, morda zadeneš kako čarovnico!«

»To se lahko zgodi,« odvrne mladenič, urno prime za puško in pomei v oblake.

Glej, in res pade iz oblakov na zemljo stara ženska.

Ko sodišče za to izve, da Miheca zapretili. Obsodijo ga na vešala. Na kraju, kjer so postavili vešala, se zbere mnogo ljudi z vseh strani. Nekaterim ljudem se Mihec smili, a drugi mu spet privoščijo, češ: »Prav je, da bo vsaj konec njegovih hudomušnosti in burk, ki jih je zmerom počel po svetu.«

Preden ga izročijo krvniku, mu dovolijo po stari navadi, da si lahko izbere tri reči.

Mladenič reče, naj mu pokličejo mater. Ko ta pride, ji izroči sin tisto denarnico, katero mu je dal nekdanji puščavnik, češ: »Mati, tole denarnico dobro shranite, nosite jo vedno pri sebi in ne dajte je nikomur! Tudi moje puško ne sme nikdo dobiti v roke. Zdaj pa mi dajte še moje lepe gosli, da poslednjikrat zaigram nanje.«

Ko to sliši neka stara ženska, glasno zakliče:

»Samo gosli mu nikar ne dajte!«

Vendar so mu kljub temu prinesli gosli.

Ko mladenič zagode, začne vse tako plesati, da ga naposled celo sodni gospodje prosijo, naj preneha igrati.

Mihec pa igra dalje in pravi: »Prej me odneham, dokler mi ne daste črno na belem, da me ne obesite.«

Gospodje mu ustrezajo.

Tedaj se ona stara ženica spet oglasi: »Saj sem rekla, da mu ne dajte gosli.«

Trije bratje grofci

Zivel je mogočen grof, ki je imel tri sinove in eno krasno hčerko. Hči je štela kakih 15 let, ko je prišla v grad stara čarovnica. Videvši lepo grofico je rekla: »Nikdar me boš gosposlinjala v tem gradu.«

To rekši jo je tudarila s šibo in deklica se je izpremenila v lisico.

Lisica je potem zbežala iz gradu, da ni bilo več sluha o njej.

V žalosti, da je hčerka zakleta, postavi grof krasno cerkev in pošlje najstarejšega sina poslušat, da izve, kaj še manjka v novi cerkvi.

Sin gre v cerkev in ostane v njej še ponoči. Opolnoči pride dvajset škrtov in ti se začnejo pogovarjati. Eden izmed njih reče: »Grof je postavil hlev, ne cerkev.«

Sin pove to očetu in ta da cerkev podreti

del kaj pametnega svetovati. Vsi so samo mrko in žalostno čutili, da sta beli bratec in sestrica pogubljena.

Kornstalk je stopal po ulicah taborišča. Sonce je bilo pravkar posevno posijalo preko gajev na vzhođu, V šotorih je bilo še vse tiho in mračno. Indijanski glavar je stopal, ovit v mogočen plašč iz bivolje kože, počasi proti velikemu prostemu prostoru, kjer je pozdravil sonce:

»Nanabočo, mogočni naš bog, ki se odpravljaš na lov in pošiljaš sulice svojih žarkov v lovišča svojih otrok, veliki lovec Nanabočo, veliki bojevnik Nanabočo, bodi v ponos svojim rdečim otrokom!«

Potem je nastopil veliki bojevnik Šavanov svoje pot skozi vas, da pouči fantje:

»Čujte, o čujte, čujte, šavanski mladeniči!«

Trikrat je ponovil svoj vzklik. In vsepoved v taborišču so prisluhnili mladi fantje, ki jih je takole učil vrhovni poglavar Kornstalk:

»Megisovom, vladar podzemlja, ki je otrokom Manita sovraženi; je hotel pogubiti narod, čigar totem je fazan. Prilezel je v deželo losovih ljudi, splazil se je v šotor nekega bojevnika in mu je ponoči ukradel tomahavk. Nato se je skrivno splazil v deželo fazanjega rodu, prežal na križiščih, dokler ni zadel na dva moža, ki sta bila brez orožja. Pobit ju je in pobegnil. Samo okradeni tomahavk je pustil pri obeh mrtvecih. Trupli so našli, fazanji ljudje so našli tudi tomahavk in so spoznali, da je to bojna sekira onih ljudi, ki imajo v svojem totemu losa. Vsi vi veste, da sleherni bojevnik vreže v orožje svoj totem. Fazanji ljudje so se posvetovali in sklenili maščevati oba umor-

jenca. In ker je bil zločin storjen sredi miru, so sklenili poplačati zločinsko dejanje s hudim činom. Narodu, ki ima v svojem totemu losa, niso poslali nobenega sla, temveč so se napotili na pohod v vso svojo silo. Krenilo je več sto bojevnikov na nečisto sled... Toda Nanabočo, ki varuje meje, je bil priča Megisovonovega zločina. Kot veliki lovec jim je stopil naproti, vendar ga niso spoznali. In jim je pripovedoval, kaj vse je videl. Tedaj se je jelo fazanje ljudstvo obotavljati, starešine so svetovali mir, toda mladi so za vsako ceno terjali maščevanje zavoljo obeh umorjencev. Slednjič so sklenili poslati sle k narodu losa. Losov narod se je močno prestrašil, ko je izvedel za nevarnost, ki mu preti. Prosili so, naj jim vendar pokažejo tomahavk, ki je bil najden pri obeh umorjencih. Tako se je zgodilo in potem so brž dognali, da se mudi mož, čigar last je tomahavk, že dolge mesece na velikih ravninah zapada. In tako se je izkazalo, da ni on morilec. Kljub temu pa je bil kaznovan, kajti bojevnik ne pusti orožja na takem kraju, kjer mu ga lahko kdorkoli ukrade. Losji ljudje so tudi plačali fazanjemu narodu odškodnino. Megisovom, ki prebiva pod zemljo, je prisluškoval posvetovanju možkih. Njegova jeza je bila velika, pustil je, da se je tresla zemlja, ker se mu je načrt izjalovil. Toda veliki lovec Nanabočo je udaril z ного ob tla in ga prisilil k molku. Njegov glas je bil tako mogočen, da se je Megisovom potuhnil globoko pod zemljo. Zemlja se je tako umirila in se ni več zamajala kakor prej. Bilo je storjeno že mnogo zla, kajti takrat so nastali hribi in doline in iz zemeljske globine so planili na dan potoki in jezera ter so pre-

plavili deželo. Ali Nanabočo je vodovju uravnal pot, da ni napravilo posebne škode...«

Tako je govoril vrhovni poglavar. Povzdignil je glas:

»Čujte, o čujte, šavanski mladeniči! Kaj naj koristi posvet z divjimi srci in pohlepniim želodcem? Neobzdran pogum ne uniči sovražnika, marveč pogubi lastno življenje. Poslušajte besede, ki jih je govoril Nanabočo, ko je uničil Megisovonov naklep. Nanabočo je takrat rekel: Kadar hočete izkopati sekirno maščevanja, se dolgo obotavljajte in dobro preudarite, ali ni boljše, da pustite sekire v jami, kjer mirno počiva!«

Vse to, kar je govoril veliki poglavar Kornstalk, je bil nenavaden nauk, mračen in šavanskim fantom težko razumljiv. Zavoljo tega je vrhovni poglavar izgovoril poslednji stavek, ki je vseboval nasvet indijanskega boga, štirikrat zaporedno, vsakikrat v drugo smer taborišča. Zakaj je izgovoril ta nasvet tako glasno? Večji fantje so ga razumeli in so bili veseli. Kornstalk se ni strinjal s tem, da bi kdorkoli pokončil oba bela otroka. Toda zakaj je povzdignil glas, da je donek kakor glasnikov veliki boben? Mar je želel, da ga ne čujejo samo mladeniči, marveč tudi bojevniki, ki so po večini še spali? Mar je hotel Kornstalk zavpiti lenobnim spalcem Nanabočev nasvet v ušesa in tja dol v globino želodca?

Kdor si je želel rešitev obeh mladih belokočcev, je lahko spet črpal nekaj upanja. Fantje so sedeli na svojih ležiščih in so zvesto poslušali Kornstalka. Zdaj so se spet vlegli in so premišljali o tem, kar so bili pravkar čuli. Danes bo veliko zborovanje in ob takih dnekih ni jutrnjega teka.

ter še lepšo postaviti. Zdaj pa pošlje grof srednjega sina poslušat, kaj se bodo škratki menili o cerkvi. No, in eden izmed škratov reče: »Grof je spet postavil hlev.«

Grof da tudi to cerkev podreti in še lepšo postaviti. Tokrat pošlje grof najmlajšega sina poslušat. Opolnoči pridejo škratki in spet reče eden izmed njih: »Zdaj je grof postavil še lepši hlev.«

»Kaj pa manjka cerkvi?« vpraša sin jezno.

»Tistega ptiča, ki poje za devetindevetdeset godcev,« mu rečejo. »Sin pove to očetu, in ta brž pošlje starejša dva sina iskat čudovito ptico.

Brata gresta po svetu. Solnce je hudo prikpekalo. Lačna in žejna sedeta v senco in jesta. Skozi gozd pa se prikrade lisica in se jima začne prilizovati.

»Zgrabiva in ubijva jo!« skleneta brata in začneta udrihati s palico po njej.

Lisica pa mahne z repom po bratih in oba se spremenita v kamen.

Ko starejših bratov dolgo ni nazaj, pošlje grof najmlajšega sina iskat ptico. Tudi ta gre dalje in dalje. Glad ga naposled prisili, da začne jesti. Ko pride k njemu lisica, ji mlajši brat reče: »Oh, sestra, le pridi sem! Vem, da si lačna, skupaj bova obedovala!«

Lisica ga vpraša, kam je namenjen. Ta ji pove, da išče čudežno ptico, ki poje za devetindevetdeset godcev.

Lisica in brat gresta dalje ter prideta do krasnega gradu.

»Tu v gozdu je tista ptica,« reče lisica. »Če vzameš ptiča, ne smeš prijeti kletko, sicer se vzbudijo stražniki in te ujamejo.«

Brat gre v grad in vzame ptiča. Pa kmalu se ga loti želja po kletki. Ne preišlija dolgo, temveč kletko zgrabi. Nastal je vrišč in strune na kletki so tako glasno zapele, da so se stražniki iz spanja prebudili in mladeniča odvedli h kralju. Ta ga je vprašal, kako je mogel mimo toliko straž priti v grad.

»To ni nič posebnega,« pravi mladenič. »Lahko bi vam bil roke in noge odsekal, če bi bil hotel.«

»Prav, da tega nisi storil. Dam ti ptico, a dobiti mi moraš konja, ki pride v nekaj urah okrog sveta.«

Lisica in brat gresta spet dalje ter prideta do drugega, še lepšega gradu. »Tu notri je tisti konj,« reče lisica, »pojdi v grad, vzemi konja, a uzde ne, sicer ti bo huda pela.«

Ko pride brat v grad, odveže konja, a tudi uzde vzame. Kakor hitro pa jo zgrabi, nastane silen vrišč, da so se zbudili straž-

niki, ki so varovali konja. Prijeli so mladeniča in ga povedli k svojemu cesarju. Ta mu reče: »Kako si vendar mogel mimo toliko straž priti do konja?«

»To ni nikaka umetnost. Lahko bi vam bil trebucher prerezal, če bi bil hotel.«

»Dobro, da nisi tega storil. Dam ti konja, a privedi mi moraš kraljičino, lepšo ko biser, stanujočo v deveti deželi.«

Brat in lisica gresta dalje, si kupita ladjo, blaga in raznih dragocenosti ter odplujeta po morju proti deveti deželi. Tam začneta blago prodajati. Posebno, kdor je prišel sam po blago na ladjo, ga je dobil po prav nizki ceni. Kdor je pa koga poslal po blago, ga je moral drago plačati.

Tudi kraljičina bi bila rada nakupila blaga. Da bi ga dobila ceneje, je šla sama na ladjo. Ko si je že vse potrebno izbrala, se poslovi in hoče oditi. Pa kako se prestraši, ko vidi, da plava ladja daleč zunaj na morju. Trgovec jo tolaži, češ, da se naj ničesar ne boji, ker se ji ne bo slabo godilo. Mladenič gre s kraljičino in lisico k cesarju, kateremu bi moral dati kraljičino za konja. Ali kraljičina mu je všeč in rad bi videl, da bi bila njegova. Zato prosi lisico, naj se ona izpremeni v deklico, da jo da namesto kraljičine za konja. Lisica skoči kvišku in ko pade nazaj, je bila lepa kraljičina. Brat jo povede k cesarju in dobi zanj konja. Čez nekaj časa pa lisica prihiti za njim in vsi gredo skupaj h kralju, kateremu bi mladenič moral dati konja za ptiča. Tudi konj mu je všeč, zato spet prosi lisico, naj mu še zdaj pomaga. Lisica znova skoči kvišku in ko pade nazaj, je čil konjiček. Brat ga povede h kralju in dobi zanj ptico. Lisica tudi tokrat pribeži za njima.

Mladenič prosi lisico, naj mu pokaže še starejša brata in ju oživi. Lisica mu sicer reče, da bo sam nesrečen, če brata oživi, vendar mladenič vztraja na svoji prošnji. Zato se lisica naposled dotakne z repom onih kamnov in brata spet oživi. Takoj zgrabi mlajšega brata in ga razsekata na drobne kose.

Lisica zbeži; a konja, kraljičino in ptico vzameta brata s seboj. Lisica se kmalu vrne, zbere koščke razsekane najmlajšega brata in jih poškropi z živo vodo. Nesrečni mladenič takoj spet oživi.

Zdaj ga prosi lisica, naj ji prereže hrbet. Toda mladenič se tega brani, češ da bi bila to grda nevhvaležnost, ker mu je že toliko dobrega storila.

»Le stori to in nič se ne boj,« reče lisica.

Ko ji tedaj prereže hrbet, skoči iz nje krasna mladenka. Oba gresta nato skupaj domov.

Starejša brata sta bila ponesla ptiča v novo cerkev. Bila je velika maša, a ptič ni hotel peti!

Sledila je nato še tiha maša in tedaj sta prispela onadva v cerkev. Tisti trenutek je začela ptica lepo peti, da kaj takega še niso slišali.

Grof zapove strogo paziti na tistega, zaradi katerega je ptica pela. Vsi drugi po maši odidejo, samo ta dva še ostaneta v cerkvi; ko pa stopita iz cerkve skozi vrata, utihne tudi ptič.

Stražniki so ju opazili in odvedli k grofu, kjer sta povedala, kdo sta in kaj sta napravila starejša brata. Kraljičina je očetu rekla, da si je najmlajši brat pridobil njo, konja in ptiča. Starejša brata sta pobegnila na vojno, kjer sta končala svoje grešno življenje.

A. Š.

× V višini 150 km je 300 do 700 stopinj vročine. Pred člani pariške Akademije znanosti je imel te dni njen član dr. Fabry zanimivo predavanje, v katerem je ovrgel dozdajšnje razlage o tem, kakšna toplina vlada v zemeljski stratosferi. Podal je nove zanimive trditve glede višine 150 km nad zemsko površino. Doslej so znanstveniki, ki so se ukvarjali s takšnimi vprašanji, trdili glede toplote, ki vlada v sinjih višavah dokaj različno. Nekateri so zagotavljali in še zagotavljajo, da je v višini kakšnih 150 km nad zemljo 100 stopinj mraza, drugi pa so spet dopuščali možnost, da toplina v stratosferi utegne doseči celo nad 3000 stopinj Celzija pod ničlo. Doktor Fabry je zdaj podal novo trditve, ki jo je seveda na tistem pariškem predavanju skušal tudi primerno podpreti z dokazi. Učenjak trdi, da znaša v višini 150 km nad zemljo povprečna letna toplina 615 stopinj nad ničlo, in sicer pozimi okrog 300, poleti pa približno 700 stopinj. Dr. Fabry je prišel do takšnih zaključkov na podlagi pomisleka, da solčni žarki, ki padajo na zemljo, zato nič ne žgo, ker večino svoje silne moči izgubljajo na poti skozi nadzemske plasti v približno 150 km višine.

Obnavljajte naročnino!

Kornstalk se je vrnil v svoj šotor. V taborišču je bilo spet vse mirno. Jutrnje megle so se vlažno razprostirale nad kotlino, sonce še ni predrl skozi nje. Zatorej je narod rajši še ostal v vlgvamu.

Zdajci se je v nekem šotoru nekaj zganilo. Drobna, bistra fantovska glavica je previdno pogledala iz šotora, dvoje sokoljih oči se je razgledalo naokrog. Potem je stopil mladenič iz šotora.

Bil je Mali lovec.

Še enkrat se je ozrl naokrog...

Še enkrat se je ozrl naokrog, potem je brzel tja proti šotoru, v katerem je spal Dvojni orel. Ni ga bilo treba dolgo klicati. Rod Mladih gorskih levov je pač bil izmed vseh najbolj vznemirljen. Vsakdo izmed teh mladcev je upal, da bo Tekumze že še našel primerno sredstvo, da

reši oba mlada bolekožca. Mali lovec je vzkliknil Dvojnemu orlu le nekaj kratkih besed, potem je šinil dalje. Stekel je k Volčjemu sinu in k Fantu z drevesa. Nato je še Letečemu oblaku in ostalim kliknil isto:

»Tekumze vas kliče na prostor naše zveze. Pokoncu, stecite tja k reki!«

Medtem, ko se je vlačila megla nad konicami šotorov, so straže na obrobju taborišča čisto zmražene še enkrat popihale žerjavico. To je bila najbolj mrzla ura vsega dneva, to je bila ura, ko je zlobni Megisovon še enkrat zbral vse svoje sile in ves mraz, da bi se postavil Nanaboču po robu.

To uro so se plazili fantje okrog šotorov, bili so spretni in previdni, da jih ne bi nihče opazil. Tekumzeja so videli v Brzonožčevi družbi že daleč spredaj in tudi Bela puščica je tekla navzdol po pobočju. Straže so seveda videle vso mladež. Toda kaj so jim hotele! Naj počne mladež, kar je je volja, posebno če je tako zgodaj pokoncu.

Poskakali so v reko, potem so tekli po bregu v zavetju dreves k visoki platan. Tu so se zbrali. Posedli so v krogu, bili so tihi, kajti vsi so čutili, da se je zdaj približala preizkušnja njihove stanovitnosti in zvestobe. Tekumze se ni dolgo obotavljal. Ko je Mali lovec skočil v krog, bil je poslednji, je Tekumze videl, da iz vasi gredo že prve žene k reki. Še nekaj trenutkov in življenje v taborišču se razmahne kakor sleherno jutro. Tekumze se je dvignil. Pri nogah mu je ležal srebrnosivi gorski lev. Vrnil se je bil z mogočnega lova, žejo si je bil ohladil pri reki in je zdaj ležal miren in spokojen ob svojem gospodarju. Zdaj pa zdaj se je obilnil s svojim dolgim, ozkim jezikom, da

je posnel nekatere krvave kaplje, ki so mu še visele na gobcu kot preostanek srebanja krvi mladega jelena... Levo in desno od Tekumzeja sta sedela Brzonožec in Bela puščica. Oba sta bila bleda in vznemirjena. Saj res ni malenkost zreti smrti v oči! Tekumze je začel svečano govoriti in prvokrat so vsi čutili, da ni igra, ne posnemanje, kar se zdaj godi. Tekumze je govoril:

»Bratje, prijateljski bojovníki! Ze večkrat smo preizkušali svojo stanovitnost. Dali smo si žareče igličje na roke in naše ustnice niso vztrepetale. Dali smo se po hrbtih izbičati s smrekovim vejevjem in nismo zaječali. Pozimi smo si položili velike kose ledu na prsi in smo se smejali, čeprav nas je prešinjal Megisovon mraz. To so bile preizkušnje naše vzdržljivosti. Zdaj je prišel dan, ko ne gre samo za preizkušnje. Zdaj je v nevarnosti življenje bojovníkov, ki pripadajo našemu rodu. Bratje, prijateljski bojovníki, naša dolžnost je, da življenje zaščitimo ali pa, da sami umremo!...«

Mladenič je govoril tē besede svečano resno. Oči so mu sijale, obraz je bil svetel. Tekumzeja je prevzela plemenitost Fantje so občudujoče strmeli vanj. Samo Dvojni orel je vzrojil:

»Mar hočeš biti med pogubljenimi, ki se uprejo svojemu narodu? Mar hočeš kljubovati svetu starešin in se boriti zoper svoj narod? Tebe in vse nas bodo izključili, potem pa lahko gremo k sovražnikom beračiti, naj nas sprejmejo v svoje vrste.«

Dvojni orel je kar vpil te besede.

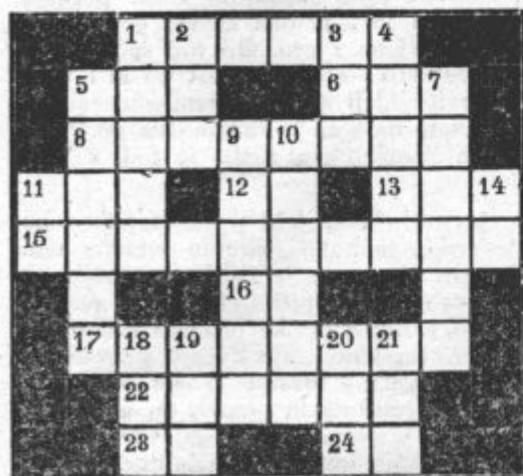
Tekumze ga je debelo pogledal. Nato je rekel:

(Dalje)

Za ugankarje

Križanka

Vodoravno: 1. Krstno ime ženske, ki jo je opeval naš pesniški prvak. 5. Mož tvoje hčerke. 6. Ženski glas. 8. Delo, ki ga opravljaš, ko shranjuješ kuhano sadje v kozarce. 11. Obrtnik. 12. Predlog. 13. Vprašalnica. 15. Svetopišemsko moško ime (štiri črke) + sposoben z drugo besedo. 16. Predlog. 17. Večja količina kakšnega blaga, zdevanega skupaj, se na splošno tako označuje (tri črke) + žensko krstno ime v domači rabi. 22. Vrtar s tujo besedo. 23. Ploskovna mera. 24. Oziralni zaimek.

Navpično: 1. gozdno drevo ali žensko ime. 2. Lesena zgradbica iz desk ali lat. 3. Janez v češčini. 4. Slovenski skladatelj. 5. Šolarji pišejo vanj. 7. Notranji dolgi klin volovskega jarma. 9. Gozdni strokovnjak. 10. Trg na Gornjem Štajerskem, znan vojacom iz prve svetovne vojne in po svojih starih samostanih. 11. Črka z abecedno oznako. 14. Veznik. 18. Človek do smrti to dela, če pa ne, rad izvrši samomor. 19. Vrtna rastlina. 20. Ostanek cigarete z domačim izrazom. 21. Če ti odteče, ne moreš ostati živ.

Čarobni kvadrat

1.	a	a	e	e
2.	i	m	m	o
3.	o	o	r	r
4.	r	s	ž	ž
1.	2.	3.	4.	

Vodoravno in navpično: 1. Najlepši cvet naših vrtov. 2. Števniki. 3. Čebela ga ima. 4. Rimski bog ljubezni.

Posetnici

Cenek Jeruc
Tone Pirnar

Oba gojita male živali. Kaj sta?

Izpopolnilnica

- . r o . a č = obrtnik
- . m e . i k = moško ime
- . b e . e k = z verižice visi
- . g a . e n = enak, enakomeren (tuja beseda)
- . o r . n a = bivša francoska pokrajina
- . i v . n a = skupen izraz za domače živali
- . i r . n a = glavno mesto Albanije
- . l a . e ž = skupen izraz za mlade ljudi
- . o p . t a = kmetijsko orodje
- . o l . n a = vrsta
- . o b . d a = sproženje misli za kakšno delo
- . v e . e l = prostor, kamor sije solnce, je tak
- . v a n k a = žensko ime

Vstavi namesto pik ustrezne črke in jih preberi vodoravno, pa dobiš star pregovor.

Stopnice

1.	r	i
2.	.	r	i	.	.	.
3.	.	.	r	i	.	.
4.	.	.	.	r	i	.
5.	r	i

1. Vodna žival (manjševalna oblika). 2. Brije in striže. 3. Iz njega žrejo svinje. 4. Špansko mesto. 5. Aretiranci bivajo v njih.

Rešitve ugank iz 11. številke

Križanka: vodoravno: 1. Radgona, 7. Huni, 8. bega, 10. omaka + oral, 12. Marko, 13. vi, 14. da, 16. stražar, 19. ave, 20. žleb + tli + in, 22. re, 23. ko, 24. oje + ne + Avar; navpično: 1. rum, 2. Ananut, 3. dika, 4. obok, 5. neroda, 6. aga, 7. Hom, 9. ali, 11. Arvnavt, 13. vselej, 15. arnika, 17. rabin, 18. želva, 20. žro, 21. nor. — Čarobni kvadrat: 1. otika, 2. teden, 3. Idica, 4. Kecal, 5. anali. — Skrit naslov: Krst pri Savici. — Stopnice: 1. Efialt, 2. opalta, 3. žaltav, 4. altist. — Posetnica: Pridna gospodinja.

Novice

* Nova določba glede prihajanja v Ljubljano in odhajanja iz nje. Visoki komisar je izdal novo naredbo, po kateri morajo imeti vse osebe v starosti nad štirinajst let za odhod z ozemlja občine Ljubljane, kolikor ga zajame od vojaškega oblastva postavljena nadzorovalna črta, ali pa za prihod na to ozemlje, redno prepustnico in smejo prehajati to črto edino preko nadzornih postaj Brezovici, Dravljam, St. Vidu, Klečam, Ježici, Tomačevemu, Hrastju, Zalogu, Dobrunjam, Skofljici in Studencu-Igu. Proti osebam, ki bi skušale vstopiti na omenjeno ozemlje ali ga zapustiti na drugih krajih (ne na naštetih), se uporabi orožje, in sicer podnevi na en sam poziv, ponoči (od 20. do 6. ure) pa brez poziva. Obrazložene prošnje za takšne prepustnice se morajo razen v primerih dokazane nujnosti vložiti vsaj pet dni prej: v občini Ljubljani pri okolišnih policijskih stražnicah, v ostalih krajih pokrajine pa pri uradih javne varnosti ali pri najbližjem postajnem poveljništvu Kr. Karabinierjev. Prepustnica mora biti kolkovana s kolkom za 50 čentezimov in opremljena s fotografijo, če prizadeti nima osebne izkaznice ali kake druge enakovredne listine. Prekrški se kaznujejo. Za sojenje je pristojno vojaško vojno sodišče.

* Papež bo slavil 25letnico posvetitve v škofa. Papež Pij XII. bo v maju slavil petindvajsetletnico posvetitve v škofa. Za proslavo, ki bodo imele v Rimu posebno slavnosten značaj, je bil določen praznik 14. maja.

* Dr. Josip Cepuder †. Po daljšem bolehanju je umrl v najlepši moški dobi znani ljubljanski odvetnik dr. Josip Cepuder. Pokojnik, ki sta ga poznala vsa Ljubljana in tudi velik del našega podeželja, je bil po rodu Ljubljančan. Ko se je osamosvojil v Ljubljani kot odvetnik in si je s svojo ljubljeno ženo go. Cenko uredil zgledno družinsko ognjišče, se je poleg poklicnega dela vneto posvečal prosveti in javnemu življenju. Bil je značajan poštenjak. Številni znanci in prijatelji ga bodo ohranili v prijaznem spominu. Gospé vdovi iskreno sožalje!

* Potne dovolilnice. Tiskovni urad Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da 15. t. m. zapadejo vse potne dovolilnice, ki jih je izdala Kraljeva Kvestura v Ljubljani za odhod z ozemlja pokrajine. Kr. Kvestura bo poskrbela, da bodo potne dovolilnice obnovljene po predpisanih spremembah.

* Nova odmera obrokov kruha in moke. Kmetijsko ministrstvo je objavilo, da je na osnovi sklepov medministrskega odbora za oskrbo mogoče od 15. t. m. dalje prejemati s krušnimi kartami za tromesečje od januarja do marca dnevno naslednje obroke: Z nakaznicami s črnim tiskom po 150 gramov kruha ali 130 gramov enotne moke (v krajih, kjer je dovoljena prodaja te moke za domačo peko), odnosno 225 gramov moke. Z nakaznicami z rdečim tiskom po 250 gramov kruha, odnosno 215 gramov enotne moke, odnosno 375

gramov turščične moke. V veljavi je ostala dodatna živilska nakaznica, tako da je z njo mogoče prejemati dnevno po 100 gramov kruha ali 85 gramov enotne ali 150 gramov turščične moke. Da pa bodo posestniki dodatne nakaznice ohranili pravico nakupovati dnevno 300 gramov kruha, odnosno ustrezne množine ene ali druge vrste moke v času od 15. do 31. marca, jim bodo morali pristojni občinski uradi staviti posebne pečate na njihove nakaznice. Na osnovi teh pečatov bodo lahko z omenjenimi dodatnimi nakaznicami dnevno kupovali po 150 gramov kruha, odnosno ustrezne množine obeh vrst moke, dokler ne bodo nakaznice izčrpane.

* Novi grobovi. V Dolenjem Logatcu je preminil g. Janez Teršar, upokojeni orožniški vodja. — V Podbrezjah je umrl posestnik g. Janez Štular. — V Ljubljani je po daljšem trpljenju preminila gđe. Milka Magistrova — Pokojnim blag spomin!

* Nikljasti kovanci po 20 čentezimov bodo vzeti iz prometa. Po vesti iz Rima bodo kovanci po 20 čentezimov po 30. aprilu prenehali veljati kot zakonito plačilno sredstvo. Zamenjavali pa se bodo lahko še do 30. junija letos, in sicer pri finančnih in vseh javnih blagajnah, poštinih uradih, računskih, finančnih uradih in železniških postajah. Obenem se javnost opozarja, naj ne skriva doma teh kovancev, sicer utegne vsakega kršitelja teh predpisov zadeti kazni, kakor jih določajo kazenski zakoni. Prav tako je prepovedano trgovanje s temi kovanci s poviševanjem cene nad dejansko označeno ceno kovanca, enako pa tudi pretapljanje kovancev za zasebno ali industrijsko porabo.

* Govedina je naprodaj le ob sobotah in nedeljah. Izšla je naredba Visokega komisarja o uvedbi enotnega obeda v gostinskih obratih. V gostinskih obratih se uvaža enoton obed za večerjo ob sobotah in za kosilo in večerjo ob nedeljah. Naredba je obenem razveljavila, odnosno spremenila nekatere dozdevne določbe. Predvsem je razveljavljena za gostinske obrate prepoved, po kateri se ne sme odajati ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih juha s testeninami in rižem ali drugimi racijoniranimi živili za zakuho. Najvažnejša je pa sprememba, ki se tiče rabe in prodaje mesa. Z novo ureditvijo je prodaja govedine z všteto teletino omejena le na soboto in nedeljo. Ob ponedeljkih torej ni več dovoljeno prodajati govedino, odnosno teletino. Razširilo pa se je število dni za prodajo gnjati, prekajenega svinjskega mesa, tlačenke in klobas vobče, konjskega mesa in perutnine. Prej je bila dovoljena prodaja tega mesa le ob torkih, sredah in četrtkih. Zdaj se sme prodajati navedeno meso poleg v omenjenih dneh tudi vsak ponedeljek.

* Nedeljsko delo v premogovnikih. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naredbo o nedeljskem delu v premogovnikih, ki je 14. t. m. stopila v veljavo. Premogovnikom

Ljubljanske pokrajine se dovoljuje delati razen ob delavnikih tudi vsako drugo nedeljo. Za tako delo se mora dati osebju, ki bi delalo na nedeljo, nepretrgan počitek 36 ur v zvezi z nedeljo na katero se ne dela. Nedeljsko delo se mora poleg tega nagraditi s 50 odstotnim pribitkom iz člena 10. zakona o zaščiti delavcev. Nedeljsko delo mora podjetje prijaviti naslednji dan rudarskemu glavarstvu.

* Ukinitev postanka potniških vlakov na postaji Ljubljani-Rakovniku. Od nedelje 15. marca so ukinjeni do nadaljnjega na postaji Ljubljani Rakovniku postanki pri vseh potniških vlakih. Potniki iz Ljubljane, namenjeni na Dolenjsko, bodo morali vstopati na glavni ljubljanski postaji in oni z Dolenjskega, namenjeni v Ljubljano, bodo morali izstopati na glavni ljubljanski postaji. Isto velja tudi za odpravo prtljage.

* Sušak se zdaj imenuje Borgonovo. Iz Rima poročajo, da se pristaniško mesto Sušak, ki je po zlomu Jugoslavije pripadlo Italiji, po novem imenuje Borgonovo.

* Cene enotnemu obedu v gostinskih obratih. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil glede na zadevne predpise, zlasti glede na naredbo o uvedbi enotnega obeda v gostinskih obratih z dne 5. t. m. cene enotnemu obedu v gostinskih obratih. Glede na sorazmerno manjšo vrednost drugega obroka (sočivje in zelenjava brez mesa) so cene enotnemu obedu nižje in so določene takole: v obratih posebne kategorije 15.50 lire, v obratih I. kategorije 13.50 lire, v obratih II. kategorije 11 lir, v obratih III. kategorije 8.75 in v obratih IV. kategorije 5 lir. Če se ne vzame druga jed, se gori določene cene znižujejo: za 4 lire v obratih posebne in I. kategorije, za 3 lire v obratih II. kategorije, za 2.75 lire v obratih III. kategorije in za 2 lire v obratih IV. kategorije. Gornje cene veljajo od 14. t. m. dalje.

* Mrliča je okradel. Te dni se je moral zagovarjati pred sodnikom poindcem v Novem mestu 30-letni krojaški pomočnik Leskovšek Jože iz Šmarja pri Jelšah. Obtožnica mu je očitala, da je letos 24. januarja pri preoblačenju pokojnega Avgusta Laknerja v Potočni vasi temu ukradel zlato uro, tri pare nogavic in par rokavic. Obtoženec je dejanje priznal in se zagovarjal, da je te reči samo shranil pri sebi. Zasižane priče so ga obremenjevale še za druge tatvine, ki jih je obdolženec odločno tajil. Razprava je bila preložena.

Iz Gorenjske

Smrt matere 16 otrok. V Ziljski dolini je umrla Marija Grubarjeva, rojena Auerspergova. Stela je 75 let in je bila vdova po gozdnem pazniku Rodila je 16 otrok.

Iz Spodnje Štajerske

Nesreča dr. Miroslava Ploja. Bivši senator dr. Miroslav Ploj se je zaradi nenadne slabosti nezavesten zgrudil v Beethovnovi ulici v Mariboru. Reševalci so ga prepeljali na njegov dom, kjer mu je kmalu odleglo in je po zdravniškem nanenju kljub svoji visoki starosti izven neposredne nevarnosti.

Nova grobova v št. Juriju ob južni železnici. Umrli sta Helena Osetova, stara 79, in Marija Mastnakova, stara 83 let. Blag jima spomin!

Iz Hrvatske

Dijak-ustaši pri Pavelcu. Hrvatski vodja dr. Pavelić je sprejel voditelje dijakov-ustašev in jim govoril o nacionalnih nalogah hrvatskega izobraženstva. Svoja izvajanja je končal: »Brez ustašev ni hrvatske države in je tudi v bodočnosti ne bo.«

Iz Srbije

Novi evangeličanski župnik v Beogradu. Te dni je prevzel v Beogradu dušnopastirske posle novi evangeličanski župnik nemške evangeličanske občine dr. Bernhard Dornikoel. Uvedel ga je vodja cerkvenega urada nemške evangeličanske cerkve škof dr. Theodor Eckel iz Berlina, ki je prispel v ta namen v Beograd.

Pižmovka je koristna v Ameriki, v Evropi pa škodljiva

Pred leti se je pojavila v Srednji Evropi pižmovka. To je glodalec, ki najrajši dela

gnezda v nasipih in jih tako uničuje, tako da za časa poplav preti velika nevarnost, da nasipi popuste in voda preplavi polja.

Pižmovka je sorodna mišim in podganam. Dolga je okoli 30 cm in ima tudi približno toliko dolg rep. Hrani se z vodnimi rastlinami, najrajši pa ima sladke turšične korčine. V dobi, ko turščica zori, uhaja pižmovka na polje in uničuje cele nasade. Tudi v sadovnjakih dela veliko škodo. Če ji manjka rastlinske hrane, se hrani s školjkami, polži, raki, žabami in ribami.

Domovina pižmovke je v Severni Ameriki na meji Kanade in Zedinjenih držav v pustem področju velikih jezer. Ko so Evropci prišli v Ameriko, so takoj spoznali gospodarsko vrednost pižmovke. Prodajali so njeno kožo in meso. Ker je bil lov na pižmovke dobičkanosen, so se mnogi posvetili temu lovu.

Prva pošiljka kožuhov pižmova je prišla v London leta 1750. Izvoz je vse bolj naraščal in je v začetku tega stoletja vsako leto znašal tri milijone kosov. Od leta 1910 naprej pa so vsako leto nalovili do deset milijonov pižmova. Cena tem kožuhom je bila prav visoka, meso pa so prodajali poceni. Zaradi velike gospodarske važnosti je bil lov na pižmovke dovoljen samo od decembra do marca, ves ostali del leta pa prepovedan. V pustih močvirnih krajih so nastale cele farme, kjer so gojili pižmovke, ki so prinašale velikanske dobičke. Tedaj niso

niti slutili, da postane pižmovka lahko tudi zelo škodljiva.

Velika gospodarska vrednost, ki jo je imela pižmovka v Ameriki, je zavedla tudi grofa Mannsfelda, da je prinesel pižmovko v Evropo. Tri samice in dva samca je leta 1905 spustil na svojem posestvu v bližini Prage. Pižmovke so se hitro znašle in razmnožile. Naslednjo jesen je bila že vsa okolica polna teh glodavcev. Po posestvu teče potok, ki se izliva v Vltavo. Po tej poti se je pižmovka hitro širila po vsem porečju Vltave. Leta 1912 je bila že vsa češka kotlina preplavljena z njo. Od tod se je širila na Madžarsko, v tedanjo Avstrijo in l. 1932 so jo prvič videli na Spodnjem Štajerskem. Že štiri leta nato se je razmnožila po Prekmurju in Medžimurju. Prišla je tudi v Vojvodino.

Ko je grof Mannsfeld prinesel pižmovko iz Amerike, je hotel staremu svetu s tem le okristiti. Ko pa se je žival razmnožila, se je pokazalo, da je pižmovka, ki je pustim krajem Severne Amerike prinesla toliko dobička, za naseljene kraje Evrope prav škodljiva. Uničevala je nasipe, delala škodo na polju in na železniških progah ter uničevala ribji zarod. V Nemčiji so tedaj takoj izdali zakon za njeno uničevanje. Zadnja leta se o pižmovki manj čuje. Morda ji ti kraji ne prirejajo in se zaradi tega ne plodi prehitro.

Hitro nekaj italijanščine

Štirideseta vaja

Posebnosti nekaterih glagolov prve spregatve

Glagoli na -care, -gare in -scare morajo, vsakokrat, kadar na c ali g sledita e ali i, postaviti pred e ali i črko h, da ostane trdi glas nespremenjen.

Pago — plačam
paghi — plačaš
paga — plača
paghiamo — plačamo
itd.

Če bi pisali pago, pagi, bi se izgovarjalo pago, padži, potrebno pa je, da se glas g obdrži povsod, zato je treba pred e in i postaviti h.

Manco — manjkam
manchi — manjkaš
manca — manjka
manchiamo — manjkamo
itd.

Izgovarjaš torej: manko, manki, manka, mankjamo itd.

Pesco — lovim ribe
peschi — loviš ribe
pesca — lovi ribe
peschiamo — lovimo ribe
itd.

Isto velja za druge čase: pagherò — plačal bom, mancherò — manjkal bom, pescherò — ribe bom lovil itd.

Vsi glagoli na -ciare, -gliare in -sciare izgubijo i, kadar ta stoji samo zaradi mehke izgovarjave pred a, kadar po c ali g sledi e ali i.

Mangio — jem
mangi (napačno mangii) — ješ
itd.
comincio — začnem
cominci (napačno comincii) — začneš
itd.
lascio — pustim
lasci (napačno lascii) — pustiš
itd.

To velja za vse čase. Na primer: mangerò (napačno mangierò) — jedel bom; comincerò (napačno comincierò) — začel bom; lascerò (napačno lascierò) — pustil bom.

Glagoli na -chiare in -gliare izgubijo i de-

bla, kadar zadenejo na i končnice. Na primer: io apparecchio — jaz pripravim, tu apparecchi (napačno apparecchii) — ti pripraviš itd.; io consiglio — jaz svetujem, tu consigli (napačno consiglii) — ti svetuješ itd.

Nekaj stavkov za vajo: Pagherò i miei debiti. Pagherèi il conto del sarto, se i vestiti fòssero fatti bene. Paghi tu oggi o domani il servitore? Lo pago oggi. Che cosa cercare in questa stanza? Cerchiamo i libri che abbiamo lasciati qui stamane. Questi signori cercheranno i loro amici. Quest'anno non viaggeremo. In questa stanzetta giuocheremo alle carte. Che cosa mangi? Io mangio del pane col burro e tu che mangerai? Io mangerò un po' di prosciutto. — Prevod: Plačal bom svoje dolgove. Plačal bi krojačev račun (dobesedno: račun krojača), če bi bile obleke narejene dobro. Plačaš (ti) danes ali jutri služabnika? Plačam ga (dobesedno: ga plačam) danes. Kaj iščete v tej sobi? Iščemo knjige, katere smo pustili tukaj davi. Ti gospodje bodo poiskali (obiskali) svoje prijatelje. To leto ne bomo potovali. V tej sobici bomo igrali na karte. Kaj ješ? Jaz jem kruh s sirovim maslom in kaj boš jedel ti? Jaz bom jedel malo gnjati. — Razlaga besed: pagare = plačati; il debito = dolg; il conto = račun; il sarto = krojač; il vestito = obleka; se fòssero fatti = če bi bili storjeni (fòssero je tretja množinska oseba konjunktiva preteklega časa; fatto = storjen je deležnik preteklega časa od nepravilnega glagola fare — storiti); o = ali; il servitore = služabnik; lo = ga; cercare = iskati, poiskati; la stanza = soba; qui = tu; stamane = davi; loro = njihov (v slovenščino smo prevedli loro v smislu našega jezika kot svoj; v italijanščini je namreč v rabi: jaz imam mojo knjigo, ti imaš tvojo, on ima njegovo, mi imamo našo itd., medtem ko v slovenščini rabimo v vseh teh primerih svoj; loro ostane nespremenjen ne glede na število, ker pomeni prav za prav njim); la stanzetta = sobica; giuocare alle carte = igrati na karte, kvartati; mangiare = jesti; il pane = kruh (v gornjem primeru »mangio del pane« pomeni drugi sklon nekaj kruha, ker se z drugim sklonom označuje majhna količina nekega blaga); col = sestavljen iz con+il (col burro = s sirovim maslom); il prosciutto = gnjat.

Sanje se dajo fotografirati

Iznašili so postopek, po katerem je mogoče s pomočjo posebne fotografske naprave ujeti človekove sanje. To omogoča važna raziskavanja dušeslovnega značaja, kajti prvič so nam zdaj na razpolago resnični posnetki dušeslovnih dogajanj.

Pravijo, da so oči zrcalo človekove duše. Kakor kaže, je stari ljudski pregovor dobil popolno potrdilo. Na očesni mrežnici v resnici odsevajo ne samo vtiski zunanjega sveta temveč tudi slike, kakršne si ustvarijo človekovi možgani in ki so tako slabotne, da jih prekrivajo kot z neko tenčico slike zunanjega sveta.

Poskuse so naredili najprej z zajci, ki kakor znano spe z odprtimi očmi. Na njih so prvič zdaj ugotovili, da takšne notranje slike res obstoje. Na podlagi teh poskusov je bilo mogoče sklepati, da morajo pri človeku, čigar duševnost je dosti bolj razvita, takšne slike biti mnogo jasnejše.

Španski zdravnik dr. Calderon je sestavil poseben filmski aparat, s pomočjo katerega je mogoče skozi zaprte veke na očeh s pomočjo infrardečih žarkov fotografirati slike, ki nastopajo na mrežnici spečega človeka.

Tako se je posrečilo ugotoviti, kako hitro se človeku sanja. Calderonov filmski trak teče s hitrostjo 50 metrov na sekundo. Če pa bi hotel enako hitro posnemati slike z mrežnice, kakor se v resnici vrste druga za drugo, to se pravi tako hitro, kakor jih sanjajoči človek doživlja, bi moral teči s še stokrat večjo hitrostjo. Aparat pa je nalašč zato počasnejši, da so slike za tistega, ki jih potem na filmskem traku zasleduje, razločnejše. Nekaj podobnega, kakor če gledamo na filmskem platnu smučarja, kako počasi zakrili čez odskok na skakalnici in se po dolgem letu spusti čisto nalahko daleč doli na dnu skakalnice kot velikanski črn ptič, ki ga sredi zimske narave nihče ne moti. V resnici pa je tak skakalec kot blisk švignil mimo strmečih gledalcev. Če je filmski aparat je slike oddajal bolj počasi.

Odkritje vitamina, ki preprečuje alkoholno pijanost

V Amsterdamu je neki učenjak odkril postopek, na podlagi katerega je mogoče nekaterim vrstam alkoholnih pijač dodati poseben vitamin, pod katerega vplivom potem tisti alkohol prav nič ne izgubi na svoji moči ali na okusu. Novi vitamin pa nasprotno lahko odstrani škodljive učinke alkohola na človeško telo ali pa jih vsaj v občutni meri zmanjša.

Če bodo ta postopek uvedli splošno, se človek s pijačo ne bo mogel več upijaniti, odnosno vsaj tako zelo ne, kakor se je doslej. Nikjer na cesti ne bo videl nobenega pijanca več in vse bo prav. Vino in žganje ne bosta nič več segrevala krvi in zato tudi ne bo več toliko preprirov in pobjev v gostilnah in doma. Marsikatera žena bo iz srca hvaležna nizozemskemu učenjaku, ki je znal narediti konec pijanosti na svetu, če je seveda s to iznajdbo res kaj. Tistim pa, ki so doslej le preveč radi gledali v kozarec, najbrž ne bo preveč všeč, da se je našel človek, ki jih je na lepem oškodoval za njihov pijanski učitek. Pa še neko dobro stran ima novi vitamin. Po zamisli nizozemskega učenjaka pripravljena alkoholna pijača ima tudi posebno zdravilno moč. Pravijo, da je zelo učinkovito zdravilo proti raznim tropičnim boleznim.

× Za rešitev drugih je dal življenje. V priložnosti Kattegatu med Dansko in Skandinavijo se je pred dnevi pripetila huda nesreča. Na zamrzlem morju se je okrog polnoči mudilo 26 švedskih ribičev. Bilo je 30 stopinj pod ničlo. Ledena plošča, na kateri so stali, pa

se je nenadno razklala. Na enem koncu je ostalo 19 ribičev, na drugem pa sedem. Prvim je hitel na pomoč neki ledolomilec, druge pa je rešil pogumen morski paznik Anderson. Ni se ustrašil tvegati svoje življenje in je brž odplul z majhnim čolnom na odprto morje, čeprav je bilo precej viharo. Najbrž bi bil tudi vseh sedem rešil, če ne bi bil tako hud mrz. Dva sta namreč medtem, ko jima je hitel na pomoč, že zmrznila in so ju njuni tovariši, da ne bi čolna preveč obremenjevali, vrgli v morje. Tretja žrtev pa je bil neustrašni morski paznik Anderson sam. Tudi on je med reševanjem zmrznil, da je kmalu nato v bližnji bolnišnici umrl.

× 13 je včasih res nesrečno število. V neki bolnišnici v Bukarešti je umrl mizar Leont Greceanu, čigar smrt spravljajo praznoverni ljudje v zvezo z nesrečnim številom 13. Dne 13. februarja letos je praznoval Greceanu svoj 33. rojstni dan in za to priložnost je povabil dva prijatelja v neko gostilno, ki se po-

Gospa Pepica

Poznali smo jo že mnogo prej, kakor smo izvedeli za njeno ime. Opazili smo jo, ker je vsak večer okrog devetnajste ure prihajala na promenado s kvadratasto škatlo na desni dlani kakor bi bila nesla torto. Ob tem času smo se študentje zagrebškega vseučilišča vračali iz menze, pa smo stopili pred Narodno kavarno in jo motrili, ko je šla mimo in promenirala. Imela je sočno debela, čebulasto zardela lica, bila je težka in vendar vsa prožna, obuta je bila v bele šolnice in mahljala z rdečerožasto pahljačo.

»Zelo je mikavna!«

»Neznansko mlada je!«

»Oh!«

A ona se ni nič ozrla, le smehljala se je, kakor bi ji bilo šlo na jok, dražestno in genljivo. Nekoč ji je neki zagorski širokohlačar voščil: »Bog pomagaj milostiva!« Mislil je namreč, da se ji je hotelo kihnuti. Toda gospa mu ni zamerila, ampak je očitno dobrodušno pomislila: »Sam Bog nebeški ve, kaj mi je hotel reči ta prijazen zagorski butičnik!«

Naključje je hotelo, da smo to čudovito gospo spoznali prav od blizu. To se je pa zgodilo takole:

Tisti večer so bile v drevoredu vse klopi polno zasedene. Le naša klop, ki je bila največja in postavljena v senco dreves, bi bila morebiti na razpolago še enemu milemu gostu. Pa se je prišetala naša čudovita gospa.

»Kako tople oči ima nocoj!«

»Pa gibčna je ko nevestica!«

»Oh!«

Povabili smo jo in je brez obotavljanja prisedla v sredo med študente.

»Pozdravljeni, gospodje!« je rekla prijazno. »Študentje, kaj ne? Kar nič se ne ženirajte! Jaz imam rada študente, jaz sem vdova Pepica, če me še ne poznate...«

»Nas zelo veseli!« smo odgovarjali v zboru.

Za trenutek smo umolknili v zadregi, kaj naj počnemo s to dobro gospo, ki ima rada študente. A ona se je hitro nasmehnila s svojim žalostnosladkim smehom:

»Samo ne ženirajte se nikar! Če hočete, vam povem povestico, kratko, resnično in lepo. Hočete?«

»O, gospa Pepica!«

Naslonila se je na klopi, odložila v naročje tisto svojo kvadratasto škatlico, strnila pahljačo, prekrižala roke in se zazrla tja čez cesto v tisto dolgo ulico, kamor tone žarka električna luč kakor v brezno. Izpregovorila je s prisrčnim glasom:

naša s hišno številko 13. Ko so prijatelji že izpili nekaj kozarcev, so se sprli in stepli, zablskali so se noži, Greceanu so morali odpeljati s 13 ranami v bolnišnico. Tam je umrl in neumno naključje je hotelo, da so ga v občinskem seznamu mrtvih vpisali tisti dan kot trinajstega. A tudi njegova sopivca sta imela še opravila s trinajstico. Odvedli so ju namreč na najbližjo policijsko postajo, ki ima številko 13.

× V človeškem telesu so smrtni žarki. Berlinski profesor Rahn je predložil Društvu za pospeševanje znanosti poročilo o zanimivih žarkih, ki jih je ugotovil v človeškem telesu. V redivu iz kvasa je gojil bakterije. Poskusne osebe so temu redivu približale konce svojih prstov. V petih minutah so vse bakterije v kvasu poginile. Poskus je ponovil tako, da je postavil med konce prstov in kvas dva milimetra debelo kremenčevno ploščo. V tem primeru so skrivnostni žarki iz človeških prstov ubili bakterije šele v petnajstih minutah. Podobne učinke je opazoval pri nadaljnjih poskusih, s katerimi je preučeval izžarevanje oči in konca nosu. Tudi v teh primerih je ugotovil obstoj smrtnih žarkov, smrtnih vsaj za bakterije. Posebno močni so ti žarki iz oči, tako da je na stari vraži o »zločestem pogledu« nekaj malega vendarle resnično. Človeška prva ne izžarevajo smrtnih žarkov, kar se pa tiče žarkov iz prstov, je ugotovil, da so tisti, ki izvirajo iz desne roke tudi pri levičnikih močnejši kakor žarki iz leve roke.

»Tudi on je bil študent, ko sem ga spoznala. Moji starši so imeli branjarijo, pa je hodil k nam vsako jutro po žemlje. Bil je zal in krepak in isker ko planinsko žrebe. Ko sem ga prvič videla, sem že vedela: »Ta ali nobeden drugi!« Tudi Ivo me je takoj vzljubil in me imel rad do konca. Še potem, ko sva bila mož in žena, sva se držala za roke, kadar sva šla na izprehod, in sva se zaljubljeno gledala, da so ljudje postajali za nami: »No, no, kako se rada imata!« Gospodje, vi ste mladi in vas zdaj mičejo deklice in se radi ozirate po radostnih očeh. To je čas, ki je tako lep, da ga boste dovolj cenili šele takrat, ko bo že daleč za vami. Meni se zdi, da nanovo zaživim, kadar se domislim nanj. Jaz sem bila lepa deklica. Vsi so govorili tako. Bila sem vitka, jedra, živahna in cvetoča ter sem pela zjutraj in zvečer. Pozno v noč so hodili mladi ljudje pod moje okno tiho popevajoč, da sem jih čula samo jaz:

»Djevojče, plavojče,
tebe ljubi Radojče!«

To so spomini, ki nikoli ne zamro. Gospodje dragi, in zdaj nosim te spomine v tebi škatlici. Notri je album s fotografijami, notri je slikana moja mladost in sreča in vse. Ko je umiral moj Ivo, sem se sklonila na njegove hropeče prsi. »Ivica!«, sem rekla, »če ti umreš, umrem tudi jaz! On ni mogel reči besede več, le poljubil me je še, preden je izdihnil. To je bil zadnji poljub...«

Vdova je prenehala. Obraz se ji je razpočel in v ohlapne gube in oči so se ji pogreznile v globoko žalost. Potem se je zganila in nas ošinila s skoro užaljenim pogledom:

»Včasih sva se z Ivico mimogrede pogledala v zrcalu, se zasmejala in je dejal Ivica: »Kdo bi si mislil, da sva to midva!« Zdaj pa mnogokrat obsedim pred ogledalom sama, sama, in mi gre skoro na jok, ko se sprašujem: »Ali sem res to jaz?« Gospodje mladi, zdaj je konec vesele povestice...«

»Kdo bi bil o vas kaj takega slutil!« je omenil eden izmed poslušalcev. »O, gospa Pepica!« Potem smo dolgo molčali, kakor bi nas bilo sram. Žal mi je bilo za vse hude besede, ki sem jih kdaj rekel o čudoviti gospi Pepici.

N. K.

MALOKDAJ SE VIDITA

A: »Ubogi slepec, tu imate majhen dar. Ali nimate nič sorodnikov?«

B: Imam še enega slepega brata, s katerim se pa malokdaj vidiva...«

DOMOVINSKA SALE

Jaka se je urezal

Gospod Ahacij se domov odpravlja, natakar Jaka vljudno ga pozdravlja in sukne mu na grbi naglihuje, saj napitnino lepo pričakuje.

Ko bil Ahacij ves je ostrigljan, ponudil Jaka mu je svojo dlan prepričan trdno, da zdaj vanjo pade kak novc, saj ima otroke mlade.

Ahacij ves zamišljen roko gleda, pomena roke nič se ne zaveda. Ker misli, da v pozdrav roko moli, se s stiskom roke vljudno poslovi.

Debele Jaka zdaj oči vrti, gospod Ahacij pa domov hiti, razmišljen se gotovo ne zaveda, da Jaki v srce črna žalost seda.

CAROVNIK

Učitelj je napisal na tablo besedo tat in hoče od učencev vedeti, kaj ta beseda pomeni.

»No, Ježek, povej mi ti!«

»Ne vem, gospod učitelj.«

»Poglej! Če sežem v tvoj žep in iz njega vzamem deset lir, kaj sem potem?«

»Čarovnik!«

JE ŽE ZAČELA

A: »Torej včeraj si povedel v svoj dom kraljico svojega srca?«

B: Da! Danes je imela že svoj prestolni govor...«

GRDO VREME JE KRIVO

Urša: »Vaš Jakec je pa cel oče.«
Špela: »Veste, to pride od nezdravega vremena. Drugače pa je zelo čeden fantek!«

PREVEČ SLIKOVITO

Dušan: »Draga gospodična, verjemite mi, vi ste solnce mojega življenja. Če bi mi usoda ne namenila ničesar drugega razen bliskov, grmenja in dežja, skupaj z vami bi kljuboval tudi najhujšim nevihtam.«

Vera: »Že prav, toda povejte mi, ali je to priznanje ljubezni ali vremensko poročilo.«

NASPROTNIKA STA SE SREČALA

Gašper (jezen): »No, vidim, da nisi daleč od popolnega bedaka.«

Miha: »Saj res ne, samo dva koraka sta med menoj in njim...«

STROGO PO PREDPISIH

V zapuščenem kraju Bretonske je običal na lokalni železnici pod klancem vlak in potniki so morali izstopiti, da bi ga potisnili naprej. Sprevodnik je budno opazoval nekega potnika, ki se mu je zdel sumljiv. Slednjič je stopil k njemu in zahteval, naj mu pokaže vozni listek.

»Tule,« je dejal potnik.

»No, dobro, toda plačati boste morali globo.«

»Zakaj pa?« se je začudil potnik.

»Ker potiskate naprej vagon prvega, imate pa vozni listek tretjega razreda.«

NEPRIJETEN DUH

V kupeju sedita Izak in Janez. Izak leže na klop in zaspi. Čez nekaj časa se zbudi in reče sopotniku: »Gospod, saj mi ne boste zamerili, če sezujem čevlje, ker mi je noga zaspala.«

»Prosim, izvolite,« reče Janez.

Izak sezuje čevlje. Kmalu nato začne Janez vihati nos in se obrača proč od Izaka.

»Čujte,« reče naposled Janez, »meni se zdi, da vam noga ni samo zaspala, temveč že tudi poginila...«

CVET MLADOSTI

Starejša gospodična Rozalija je pri modistki in si pomerja klobuk. Vse ji ugaja, le svilena šmarnica za trakom ji ni všeč.

Modistka: »Toda ta cvet vam zelo pristoja; napravlja vas za deset let mlajšo.«

Rozalija: »A tako! Potem mi pa prišijte dva takšna cveta za trak!«

MOTIL SE JE

Pri Mohovtovih je spet prepir v družini. Žena je vsa v solzah.

»Oh, če bi bila poslušala svojo mater in te ne bi bila vzela...«

»Ali ti je mati res branila?« se začudi mož.

»Res!«

»Kako sem se potem motil v dobri ženi!« odvrne mož.

PROFESORSKA

Profesor prebere jedilni list in naroči začudenemu natakarku: »Porcijo slovniških napak.«

»Oprostite!« zajeclja natakark. »teh pa nimamo!«

»Zakaj jih pa potem napišete na jedilni list?«

JUNAŠTVO

Gašper in Miha sta v planinah, ko iz črede na pašniku pridirja proti njima žival. Gašper je ves prestrašen, a Miha se začne norčevati iz njega:

»Rekel si, da se upaš brez strahu gledati smrti v obraz, pa se še krave bojiš.«

»Prvič to ni krava, ampak je bik, drugič pa še ni mrtev!« se odreže Gašper.

MESEČINA OSLEPI

Vera: »Ali res mesečina človeka lahko oslepi?«

Branko: »Ni izključeno. Saj se še spomniš onega večera v mesečini, ko sem te prosil, da bi postala moja.«